

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annetun lain sekä tilaajan selvitysvelvollisuudesta ja vastuusta ulkopuolista työvoimaa käytettäessä annetun lain 5 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annettua lakia sekä tilaajan selvitysvelvollisuudesta ja vastuusta ulkopuolista työvoimaa käytettäessä annettua lakia (*tilaajavastuulaki*).

Verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annettua lakia muutettaisiin siten, että jokaisella olisi oikeus saada Verohallinnon ylläpitämästä verovelkarekisteristä siihen talletettu tieto yritys- ja yhteisötietojärjestelmään rekisteröidyn muun yrityksen kuin luonnollisen henkilön tai kuolinpesän verovelasta. Rekisteristä ilmenisi tieto siitä, onko yrityksellä vähintään 5 000 euroa sellaisia erääntyneitä ja suorittamatta olevia Verohallinnon kantamia veroja, joista ei ole Verohallinnon tekemää maksujärjestelyä.

Verovelkarekisteriin merkittäisiin lisäksi tieto siitä, onko yritys laiminlyönyt arvonlisäveroa tai ennakonpidätyksiä ja työnantajan sosiaaliturvamaksuja koskevan ilmoituksen antamisen.

Verovelkarekisterin julkiset tiedot luovutettaisiin yritys- ja yhteisötietojärjestelmän sähköisen verkkopalvelun välityksellä tiedon hakijan yksilöimästä yrityksestä.

Rekisterimerkinnän tekeminen edellyttäisi, että yritystä on muistutettu laiminlyönnin merkitsemisestä verovelkarekisteriin verotiliotteella tai postitse vähintään kaksi viikkoa ennen rekisterimerkintää. Verotililaissa tarkoitettua veroa koskevaa verovelkaa ei myöskään merkittäisi rekisteriin ennen kuin se on poistettu verotililtä perintätoimia varten. Tieto verovelasta ja ilmoittamisvelvollisuuden laiminlyönnistä merkittäisiin rekisteriin sen kuukauden viimeisenä päivänä, jonka

aikana edellytykset rekisteriin merkitsemiselle ovat täyttyneet.

Tieto verovelasta olisi poistettava rekisteristä viivytyksettä sen jälkeen, kun tieto verovelan suorittamisesta on kirjautunut Verohallinnon tilille tai maksujärjestely on tehty.

Verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annettua lakia muutettaisiin lisäksi siten, että Verohallinto voi salassapitosäännösten estämättä antaa tilaajavastuulaissa tarkoitettulle tilaajalle mainitussa laissa säädetyn selvittämisvelvollisuuden täyttämiseksi verovelkarekisterissä olevat tiedot sellaisesta yritys- ja yhteisötietojärjestelmään rekisteröidystä luonnollisesta henkilöstä ja kuolinpesästä, joka on merkitty kaupparekisteriin tai arvonlisäverovelvollisten rekisteriin. Tiedonhaku edellyttäisi tietoa hakevan luotettavaa tunnistautumista. Vastaavat tiedot voitaisiin antaa julkisista hankinnoista annetussa laissa tarkoitettulle hankintayksikölle mainitussa laissa tarkoitettusta ehdokkaasta tai tarjoajasta tarjouskilpailusta poissulkemisperusteiden selvittämiseksi.

Verovelkarekisterin tietoja voitaisiin antaa mainituissa tilaajavastuulain ja hankintalain soveltamistilanteissa myös teknisen käytöyhteyden avulla.

Tilavastuulakia muutettaisiin siten, että tilaaja voisi pääosin täyttää lain edellyttämän sopimuspuolen verovelkatilannetta koskevan selvitysvelvoitteen selvittämällä tämän verovelkaa koskevat tiedot Verohallinnolta verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annettuun lakiin ehdotettujen säännösten mukaisesti.

Verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annettua lakia muutettaisiin lisäksi si-

ten, että Verohallinto voisi salassapitovelvollisuuden estämättä antaa työsuojeluviranomaiselle tiedon tämän yksilöimien rakennusalan työntekijöiden veronumerosta työturvallisuuslain noudattamisen valvontaa varten.

Lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana vuoden 2014 aikana. Veronumerojen antamista koskeva verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annetun lain muutos on kuitenkin tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
SISÄLLYS.....	3
YLEISPERUSTELUT.....	5
1 NYKYTILA.....	5
1.1 Yritysten verovelkaa koskevien tietojen julkisuus.....	5
1.2 Verovelkatietojen tallettaminen luottotietorekisteriin.....	5
1.3 Tilaa javastuulaki ja sen edellyttämä verovelkatietoja koskeva selvitysvelvollisuus.....	6
1.4 Hankintalain säännökset tarjoajan poissulkemisesta verotuksellisten velvoitteiden laiminlyönnin perusteella.....	7
2 NYKYTILAN ARVIOINTI.....	7
2.1 Yritysten verovelkatietojen saatavuus tilaajien käyttöön.....	7
2.2 Yritysten verovelkatietojen yleisöjulkisuus.....	8
3 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET.....	9
3.1 Esityksen tavoitteet.....	9
3.2 Keskeiset ehdotukset.....	10
Yritysten julkiset verovelkatiedot.....	10
Verovelkarekisterin tietosisältö.....	11
Verovelkarekisteriin merkitsemisen ajankohta.....	11
Tietojen poistaminen verovelkarekisteristä.....	13
Yksityisen elinkeinonharjoittajan verovelkatietojen antaminen tilaa javastuulain mukaisen selvittäm isvelvollisuuden täyttämiseksi.....	13
Verovelkatietojen antaminen hankintayksikölle hankintalain mukaisen poissulkemisperusteen selvittämiseksi.....	14
Elinkeinonharjoittajan yksityistalouden verovelat.....	15
Tilaa javastuulain mukainen verovelkojen selvittäm isvelvollisuus.....	15
4 ESITYKSEN VAIKUTUKSET.....	16
4.1 Vaikutukset julkiseen talouteen.....	16
Vaikutukset Verohallinnon kustannuksiin.....	16
Vaikutukset yrityksille.....	16
Vaikutuksista tilaa jayrityksille.....	16
Vaikutuksista tarjoajayrityksille.....	17
Vaikutuksista verovelkatietoja tilaa ja -asiakkaille välittäville palveluyrityksille.....	18
Muista yritysvaikutuksista.....	18
4.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan.....	19
5 ASIAN VALMISTELU.....	20
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.....	22
1 LAKIEHDOTUSTEN PERUSTELUT.....	22
1.1 Laki verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta.....	22
1.2 Laki tilaa jan selvitysvelvollisuudesta ja vastuusta ulkopuolista työvoimaa käytettäessä.....	27
2 VOIMAANTULO.....	27
3 SUHDE PERUSTUSLAKIIN JA SÄÄTÄMISJÄRJESTYS.....	28
LAKIEHDOTUKSET.....	29
Laki verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annetun lain muuttamisesta.....	29
Laki tilaa jan selvitysvelvollisuudesta ja vastuusta ulkopuolista työvoimaa käytettäessä annetun lain 5 §:n muuttamisesta.....	32
LIITTEET.....	33

RINNAKKAISTEKSTIT	33
Laki verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annetun lain muuttamisesta...	33
Laki tilaajan selvitysvelvollisuudesta ja vastuusta ulkopuolista työvoimaa käytettäessä annetun lain 5 §:n muuttamisesta	38

YLEISPERUSTELUT

1 Nykytila

1.1 Yritysten verovelkaa koskevien tietojen julkisuus

Verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annetun lain (1346/1999) mukaan verotusasiakirjat, jotka koskevat verovelvollisen taloudellista asemaa, sekä muut sellaiset verotusasiakirjat, joista ilmenee tunnistettavissa olevaa verovelvollista koskevia tietoja, on lain 5—9 ja 21 §:ssä säädetyn poikkeuksen pidettävä salassa. Tuollaisia salassa pidettäviä verotustietoja ovat muun ohessa tiedot verovelvollisen maksamatta olevista veroista.

Lain 21 §:n mukaan arvonlisäveroja sekä ennakonpidätyksiä ja työnantajan sosiaaliturvamaksuja koskevia tietoja erääntyneistä ja maksamatta jätetyistä veroista voidaan kuitenkin ilmoittaa julkaistaviksi verojen erikoisperintänä. Julkaisemisella pyritään kerryttämään veroa tai estämään verojäämisen asiakkaan lisävelkaantumisen saattamalla tieto velallisen maksukyvyttömyydestä velallisen sidosryhmien tietoon ja yleiseen julkisuuteen. Verojäämien julkaiseminen rinnastetaan veronkantolain (609/2005) 35 §:ssä muihin lainkohdassa lueteltuihin erikoisperintäkeinoihin.

Verotililain (604/2009) 23 §:n 2 momentin mukaan kausiveroilmoitukseen perustuva velvoite voidaan lähettää perittäväksi ulosottoin tai ilmoittaa julkaistavaksi aikaisintaan kahden viikon kuluttua siitä, kun verovelvollisen katsotaan saaneen tiedon suorittamatta jääneen velvoitteen sisältävästä verotiliotteesta.

Käytännössä verovelkojen julkaisemisessa menetellään siten, että verovelkaisista yrityksistä julkaistavaksi poimitaan kuukausittain ne, joiden jo perittäväksi siirrettyjen julkaitavissa olevien verovelkojen yhteismäärä ylittää asetetun raja-arvon. Näistä poistetaan alueellisissa veronkanto- ja perintäyksiköissä ne, joiden verojäämien julkaisemista ei silloin pidetä veron perinnän kannalta tarkoituksenmukaisena. Tässä vaiheessa julkaistavia veroja ja yrityksiä voi myös tulla lisää. Lista julkaistavista yrityksistä ja verojäämistä lähetetään julkaistavaksi ja luottotietotoimin-

taa harjoittaville Suomen Asiakastieto Oy:lle ja Bisnode Oy:lle noin kahden viikon kuluttua poiminnasta. Verojäämätiedot julkaistaan Virallisen lehden ja kahden talousalan päivälehdessä niin sanotulla protestilistalla.

Vuonna 2012 julkaistiin vajaat 11 000 tapusta.

Julkaistavat verot lähetetään samalla myös ulosottoon.

Ulosottomenettelyssä verotustietojen julkisuus määräytyy ulosottoaaren (705/2007) mukaan samoin kuin muiden ulosottotietojen julkisuus. Ulosottorekisteriin tallennetut tiedot, joista voidaan antaa todistus ulosottorekisteristä, ovat julkisia ja muut tiedot salassa pidettäviä. Jokaisella on oikeus saada ulosottoviranomaiselta nimeämäänsä henkilöä ulosottoasian vastaajana koskeva todistus ulosottorekisteristä. Ulosottoaaren 1 luvun 30 §:n mukaan julkisia ulosottorekisterin tietoja ovat hakijan ja vastaajan nimi sekä vastaajan syntymäaika ja kotikunta, ulosottoasia, sen vireillöoloaika ja passiivisaatavaksi rekisteröinti, hakijan saatavan määrä ja hakijalle tilitetty määrä sekä esitetodistuksen laatu ja päivämäärä. Laissa määritellyt tiedot merkitään todistukseen pääsääntöisesti pyyntöä edeltävältä kahden vuoden ajalta. Ulosottorekisteristä annettuun todistukseen voi sisältyä myös verovelkatietoja.

1.2 Verovelkatietojen tallettaminen luottotietorekisteriin

Verohallinnon julkaisemia verovelkoja koskevia tietoja voidaan merkitä luottotietolain (527/2007) 24 §:n 1 momentin 5 kohdan nojalla yrityksen maksuhäiriötietona luottotietorekisteriin sen jälkeen, kun Verohallinto on julkaissut verojäämät.

Lainkohdan mukaan yrityksen maksuhäiriötietona saa luottotietorekisteriin tallettaa veroviranomaisen julkistama tieto sellaisesta verosaatavasta tai vakuutuslaitoksen ilmoittama tieto sellaiseen lakisääteiseen vakuutukseen perustuvan saatavan laiminlyönnistä, joka voidaan ulosmitata ilman tuomiota tai päätöstä verojen ja maksujen perimisestä ulosottoin annetun lain (367/1961) mukaan.

Edellytyksenä tiedon tallentamiselle luottotietorekisteriin luottotietolain 24 §:n 2 momentin mukaan on se, että velkoja on viimeistään kymmenen päivää ennen tiedon julkistamista tai ilmoittamista lähettänyt velalliselle maksukehotuksen, jossa on ilmoitettu laiminlyönnin ilmoittamisesta rekisteriin merkitsemistä varten.

Versaatavaa koskeva tieto on lain 28 §:n 1 momentin 7 kohdan mukaan poistettava rekisteristä viimeistään kolmen vuoden kuluttua siitä, kun tieto on talletettu rekisteriin. Ulosottotieto on kuitenkin poistettava heti, kun ulosottomies on tehnyt peruuttamisilmoituksen, joka koskee pitkäkestoista tai aiheutonta ulosottoa tai kun rekisterinpitäjä on saanut tiedon siitä, että ulosottoperuste on kumottu.

1.3 Tilaajavastuulaki ja sen edellyttämä verovelkatietoja koskeva selvitysvelvollisuus

Vuoden 2007 alusta voimaan tulleen tilaajan selvitysvelvollisuudesta ja vastuusta ulkopuolista työvoimaa käytettäessä annetun lain (1233/2006, *tilaajavastuulaki*) tavoitteena on vähentää yrityksille harmaasta taloudesta ja epäterveestä kilpailusta aiheutuvia haittavaikutuksia. Laki edellyttää, että tilaaja selvittää sopimuskumppanistaan ennen sopimuksen tekemistä laissa säädetyt tiedot, joiden perusteella tilaajan on mahdollista arvioida sopimuskumppanin valmiuksia hoitaa lakisäätteisiä velvoitteitaan.

Lakia sovelletaan tilaajaan, joka Suomessa käyttää vuokrattua työntekijää tai jonka tiloissa Suomessa työskentelee tilaajan sopimuskumppanin työntekijä, jonka työtehtävät liittyvät tilaajan tavanomaisesti suoritettaviin työtehtäviin tai tilaajan tavanomaiseen toimintaan liittyviin kuljetuksiin. Selvitysvelvollisuuden laajuus riippuu siitä, onko kysymys rakentamistoiminnasta vai muusta toiminnasta.

Tilaajan on pyydettävä sopimuspuolelta ja tämän on annettava tilaajalle lain 5 §:ssä säädetyt tiedot. Sopimuspuolen verotuksellisen aseman osalta on selvitettävä, onko sopimuspuoli merkitty ennakkoperintärekisteriin ja työnantajarekisteriin sekä arvolisäverovelvollisten rekisteriin. Lisäksi tilaajan on hankitta-

va Verohallinnolta todistus verojen maksamisesta tai verovelkatodistus taikka selvitys siitä, että verovelkaa koskeva maksusuunnitelma on tehty.

Muut selvitettävät seikat koskevat kaupparekisteritietoja, eläkevakuutusten ottamista ja suorittamista sekä sovellettavaa työehtosopimusta.

Koska verovelkaa koskevat tiedot ovat edellä esitetyn mukaisesti salassa pidettäviä tietoja, verovelkaa koskeva todistus voidaan antaa vain verovelvolliselle tai muulle siihen oikeutetulle, joka toimittaa asiakirjan tilaajalle. Todistus verojen maksamisesta annetaan, jos asiakas on antanut veroja koskevat ilmoitukset oikeaan aikaan sekä maksanut veronsa ajoissa ja oikeamääräisenä. Todistuksella ilmoitetaan myös, onko asiakas arvonlisäverovelvollisten rekisterissä, ennakkoperintärekisterissä tai työnantajarekisterissä.

Jos verovelvollisella on arvonlisäveroa, ennakonpidätystä tai työnantajan sosiaaliturvamaksuja koskevia ilmoituksia antamatta tai maksuja tilittämättä tai veroja maksuunpantuina, hänelle annetaan verovelkatodistus. Ilmoitus- ja maksupuutteet tulevat verovelkatodistukselle viimeisen 12 kuukauden ajalta. Verovelkatodistus annetaan myös, jos verovelvollisella on erääntyneitä veroja suorittamatta, verotilin alijäämää, verovastuuseen perustuvaa verovelkaa, verorikokseen perustuvaa vahingonkorvausvelkaa tai verovelkaa yrityssaneerauksessa tai yksityishenkilön velkajärjestelyssä. Yrityssaneerausta ja velkajärjestelyä koskevalla verovelkatodistuksella eritellään verovelkojen määrä alentamisen jälkeen, alennettujen verovelkojen maksamatta oleva määrä ja yrityssaneeraukseen/velkajärjestelyyn kuulumattomien uusien verovelkojen määrä. Myös maksamatta olevat jäännösverot ja ennakot ilmoitetaan verovelkatodistuksella. Verovelkatodistuksen tietosisällöstä ei ole säädetty, vaan sen sisällöstä päättää Verohallinto.

Tilaajavastuulain mukaan tilaajan on pyydettävä sopimuspuolelta ja tämän on annettava tilaajalle lain 5 §:n 1 ja 2 momentissa säädetyt tiedot. Pykälän 3 momentin mukaan tilaajalla on kuitenkin oikeus hyväksyä muu kuin viranomaisen antama selvitys yrityksen merkitsemisestä Verohallinnon rekistereihin ja selvitys kaupparekisteriotetta vastaavista

tiedoista, jos sen on antanut yleisesti luotettavana pidetty muu arvioija tai tietojen ylläpitäjä.

Tilaajavastuulain edellyttämiä tietoja toimittaa nykyisin kootusti ainakin Suomen Tilaajavastuu Oy, joka on rakennusalan järjestöjen omistama yhtiö. Verohallinto ja työeläkeyhtiöt toimittavat tilaajavastuulain edellyttämiä yritysten vero- ja vakuutusmaksuvelvoitteiden hoitoa koskevia tietoja yhtiölle, joka välittää tietoja tilaajille. Tietojen luovuttaminen yhtiölle edellyttää tarjoajana olevan yrityksen antamaa valtakirjaa.

1.4 Hankintalain säännökset tarjoajan poissulkemisesta verotuksellisten velvoitteiden laiminlyönnin perusteella

Julkisista hankinnoista annetussa laissa (348/2007, *hankintalaki*) säädetään julkisten viranomaisten ja muiden lain soveltamisalaan kuuluvien yksiköiden hankintojen kilpailuttamisenmenettelyistä ja niihin liittyvistä oikeusturvakeinoista. Vastaavat säännökset sisältyvät vesi- ja energiahuollon sekä liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista annettuun lakiin (349/2007).

Lainsäädännön tavoitteena on tehostaa julkisten varojen käyttöä siten, että käytettävissä olevilla rajallisilla resursseilla pystytään hankkimaan laadultaan parhaita tuotteita ja palveluja. Samalla avataan julkisten hankintojen markkinat koko yhteisön alueella muista jäsenvaltioista tulevalle kilpailulle. Tavoitteena on myös julkisten palvelujen tehostaminen ja laadun parantaminen sekä talouden kasvun, kilpailukyvyn ja työllisyyden edistäminen.

Hankintalain mukaan valtion ja kuntien viranomaisten sekä muiden laissa tarkoitettujen hankintayksiköiden on kilpailutettava hankintansa hankintalain mukaisesti. Laissa säädettyjen euromääräisten kynnysarvojen ylityessä hankinnassa on, eräin poikkeuksin, järjestettävä laissa säädetty kilpailuttamisenmenettely.

Sovellettavat säännökset riippuvat osin siitä, onko kyseessä EU-kynnysarvot ylittävistä hankinnasta vai matalammista, kansallisesti päätettävistä kynnysarvot ylittävistä hankin-

noista, jolloin menettely on vähemmän säänneltyä.

Laissa säädetään muun ohessa perusteista, joilla tarjoaja voidaan sulkea tarjouskilpailun ulkopuolelle. Osa poissulkemisperusteista on pakollisia, osa harkinnanvaraisia. Lain 53 §:n mukaan EU-kynnysarvot ylittävissä hankinnoissa hankintayksikkö on velvollinen sulkemaan tarjouskilpailusta tarjoajan, joka on tuomittu jostakin lainkohdassa luetelluista vakavista rikoksista, joihin kuuluu muun ohessa törkeä veropetos.

Lain 54 §:ssä säädetään harkinnanvaraisista poissulkemisperusteista, joista yksi on Suomen tai yrityksen sijoittautumismaan verojen tai sosiaaliturvamaksujen laiminlyönti. Harkinnanvaraisten poissulkemisperusteiden tarkoituksena on vähentää toimittajan heikosta taloudellisesta asemasta johtuvia taloudellisia tai muista tekijöistä johtuvia riskejä, jotka liittyvät hankinnan toteuttamiseen. Oikeuskäytännön mukaan poissulkemisoikeutta ei ole maksamattomien verojen perusteella, jos niille on vahvistettu maksuohjelma.

EU-kynnysarvot alittavissa, mutta kansalliset kynnysarvot ylittävissä hankinnoissa poissulkemisperusteita ei ole yksityiskohtaisesti lueteltu. Niitä koskevan 71 §:n mukaan tarjouskilpailusta tulee sulkea pois ehdokas tai tarjoaja, jolla ei ole teknisiä, taloudellisia tai muita edellytyksiä hankinnan toteuttamiseksi. Lainkohdan mukaan ehdokkaiden tai tarjoajien sulkemisessa tarjouskilpailun ulkopuolelle voidaan noudattaa soveltuvin osin myös, mitä ehdokkaiden ja tarjoajien soveltuvuuden arvioinnista 52—59 §:ssä säädetään.

Hankintayksiköllä ei ole oikeutta saada tarjoajia koskevia verovelkatietoja suoraan Verohallinnolta, mutta se voi tarjouspyynnössä edellyttää tilanteen selvittämistä verovelkatodistuksella.

2 Nykytilan arviointi

2.1 Yritysten verovelkatietojen saattavuus tilaajien käyttöön

Tieto yrityksellä olevasta verovelasta on keskeisin yksittäinen seikka, jonka perusteella tilaajat ja julkisia hankintoja tekevät viran-

omaiset voivat arvioida yrityksen kykyä ja halua suoriutua velvoitteistaan.

Verovelkaa koskevien Verohallinnon rekistereissä olevien tietojen hyödynnettävyyteen liittyy nykyisin monia puutteita. Muut verovelkatietoja tarvitsevat tahot kuin ne viranomaiset, joille on laissa säädetty oikeus saada tietoja yritysten verovelvoista, joutuvat tukeutumaan verovelvollisen toimittamaan, Verohallinnon antamaan verovelkatodistukseen. Tiedon hankkiminen on hallinnollisesti työlästä ja verovelkatodistuksen käyttöön liittyy aina väärentämisen vaara. Verohallinto ei voi verotustietojen salassapidon vuoksi kertoa väääräksi epäillyn verovelkatodistuksen vastaanottaneelle henkilölle sitä, onko verovelkatodistus aito vai ei. Verohallinto voi selvittää aitouden ja ryhtyä rikosoikeudellisiin toimenpiteisiin, mutta ei kertoa asiaa ulkopuolisille.

Nykytilaan liittyviä ongelmia voidaan vähentää perustamalla viranomaisten ylläpitämä rekisteri, josta tietoa tarvitsevat voivat vähällä vaivalla, nopeasti, luotettavasti ja maksutta selvittää yrityksen verovelkatilanteen.

Hallitusohjelman mukaisesti onkin eri tavoin vireillä hankkeita yritysten verovelkatietojen ja muiden viranomaisrekistereissä olevien tietojen hyödyntämisen tehostamiseksi harmaan talouden torjunnassa.

Hallitusohjelman mukaan tilaajavastuulain mukaisen selvitysvelvollisuuden täyttämistä helpotetaan luomalla Verohallinnon ylläpitämä rekisteri, josta tilaaja saa tiedon verovelvoista. Hallitusohjelman mukaan viranomaisten väliset tiedonvaihdon esteet puretaan ja tarvittavat viranomaisrekisterit saatetaan joustavasti harmaan talouden torjuntaviranomaisten käyttöön. Rekisteritietojen ajan-tasaisuutta ja saatavuutta parannetaan.

Valtioneuvoston periaatepäätöksessä hallituksen toimintaohjelmaksi talousrikollisuuden ja harmaan talouden vähentämiseksi vuosina 2012—2015 edellytetään, että tilaajavastuulain mukaisten viranomaistietojen saatavuutta helpotetaan, harmaan talouden torjunnassa tarvittavien rekisteritietojen saatavuutta parannetaan ja selvitetään mahdollisuudet saada esimerkiksi tilaajavastuulain mukaisten velvoitteiden täyttämiseen tarvittavat viranomaistiedot maksutta.

Tilaajina toimivista tahoista valtiolla ja kunnilla on veronsaajina erityinen intressi pyrkiä torjumaan harmaata taloutta ja varmistamaan, että niiden sopimuskumppanina toimivat yritykset täyttävät julkiset velvoitteensa. Hallitusohjelman mukaan julkisia hankintoja tehtäessä on varmistettava, että julkishallinnon ostamat palvelut suoritetaan sellaisilla yrityksillä, joilla lakisääteiset asiat ovat kunnossa. Hallitusohjelmaan sisältyvään hankintalain uudistamista koskevaan kirjaukseen sisältyy myös maininta harmaan talouden torjunnasta kuntien palveluja järjestettäessä.

2.2 Yritysten verovelkatietojen yleisöjulkisuus

Edellä mainituissa linjauksissa verovelkatietojen ajateltu käyttötarkoitus liittyi erityisesti tilaajavastuulain asettaman selvitysvelvollisuuden täyttämiseen. Verovelkatietojen julkisuudella voitaisiin kuitenkin edistää harmaan talouden torjuntaa yleisemminkin.

Harmaan talouden muodostamien ongelmien yhteiskunnallinen merkittävyys on korostunut niin Suomessa kuin muuallakin. Yleiseurooppalainen taloudellinen tilanne vaikeuttaa julkisen talouden vakauttamista. Lisätulojen hankkiminen verotuksen tasoa korottamalla on matalasuhdanteessa vaikeaa. Oikeudenmukaisuusnäkökulmasta on ongelmallista, että lisäkustannukset jäävät velvoitteistaan huolehtivien ja veronsa Suomeen maksavien yritysten kannettaviksi. Verotulojen lisäämisessä on painopistettä siirtynyt harmaan talouden torjuntaan samoin kuin usein veroparatiisien hyödyntämiseen perustuvan aggressiivisen kansainvälisen verosuunnittelun torjumiseen.

Yksi keino vaikuttaa tilanteeseen on yritysten verotusta koskevien tietojen julkaiseminen. Yritysten verotustietojen julkisuutta onkin jo edistetty Tanskassa toteutetun uudistuksen innoittamana siten, että Verohallinto alkoi julkaista yhteisöjen julkisia verotustietoja kotisivuillaan 1 päivästä marraskuuta 2012 alkaen. Näin tiedotusvälineet ja kansalaiset voivat milloin tahansa tarkistaa, miten paljon tietty yritys on maksanut veroja edellisenä vuonna. Asialla voi olla vaikutusta yritysten yhteiskuntavastuuta arvostavien tilaa-

jien hankintapäätöksiin. Vaikka yhteisön Suomeen maksamien verojen vähäinen määrä ei sinänsä olekaan osoitus esimerkiksi veroparatiisiyhtiöiden käytöstä Suomeen maksettavien verojen minimoimiseksi, julkisuuden voidaan olettaa vaikuttavan yritysten käyttäytymiseen imagosyistä.

Julkisen talouden kannalta laillisen verotuksen minimoinnin johdosta menetetyt veroerot ovat sinänsä samanarvoisia kuin veronmaksun laiminlyönnin johdosta menetetyt veroerot. Jos veronmaksun laiminlyönti kuitenkin on tahallista tai sillä jopa tietoisesti tavoitellaan kilpailuetua, menettelyn haitallisuus ei rajoitu välittömään verotulojen menetykseen, vaan se heijastuu myös rehellisesti toimivien yritysten kilpailuedellytyksiin ja siten laajemminkin verotuloihin ja kansantalouteen. Yhteisöjen verotustietojen julkisuutta tärkeämpi ja vaikuttavampi toimenpide olisi yritysten verovelkaa koskevien tietojen julkaiseminen.

Verovelkatiedon yleisöjulkisuus motivoisi tehokkaasti verovelkojen maksuun, mikä myös välittömästi kerryttäisi verotuloja. Tieto yrityksellä olevista maksamattomista veloista on liikekumppanille indisio yrityksen heikosta maksuvalmiudesta ja voi johtaa muun ohessa siihen, että tavarantoimittaja siirtyy käteismaksuihin. Verovelan saattaminen julkiseksi tiedoksi voi siten merkittävästi haitata yrityksen liiketoimintaa. Tähän perustuukin protestilistalla julkaisun tehokkuus Verohallinnon käyttämänä erikoisperintätoimenpiteenä.

Julkisen verovelkarekisterin käyttöönotto on yksi hallituksen kehysriihessä 21 päivänä maaliskuuta 2013 päättämistä harmaan talouden torjunnan lisätoimista. Asia on linjattu myös harmaan talouden ministerityöryhmässä.

3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

3.1 Esityksen tavoitteet

Esityksen tavoitteena on helpottaa tilaajavastuulain tilaajille asettamien velvoitteiden täyttämistä ja edistää harmaan talouden torjuntaa julkisissa hankinnoissa luomalla tilaajille samoin kuin julkisia hankintoja suoritta-

vien hankintayksiköille keino saada vaivattomasti ja nopeasti oikeaa tietoa mahdollisten sopimuspuolten verotukseen liittyvien velvoitteiden hoitamisesta.

Tavoitteena on lisäksi laajentaa verovelkatietojen käyttöä harmaan talouden torjunnan välineenä myös tilaajavastuulain ja hankintalain soveltamispiirin ulkopuolelle jäävissä sopimussuhteissa siten, että kuka tahansa voisi selvittää yrityksen verovelkatilanteen Verohallinnon ylläpitämästä rekisteristä. Tällainen rekisteri tehostaisi harmaan talouden torjuntaa myös tilaajavastuulain soveltamisalaan kuuluvissa sopimussuhteissa, koska mainitussa laissa on monin tavoin rajoitettu verovelkoja koskevaa selvitysvelvollisuutta.

Verovelkarekisterin luomisella olisi myös yleisempi harmaan talouden torjuntaan liittyvä vaikutus, sillä se ennalta estäisi laiminlyöntejä ja heikentäisi harmaan talouden toimijoiden toimintaedellytyksiä.

Verovelkatietojen saattaminen yleiseen tietoon verovelkarekisterissä muodostaisi lisäksi yleisen kannustimen yrityksille täyttää maksuvelvoitteensa ja vaikuttaisi verotuloja kerryttävästi myös harmaan talouden ulkopuolella.

Uudistuksella tavoiteltuja yleisiä vaikutuksia ovat julkisen talouden vahvistamisen ja yritysten hallinnollisen taakan keventämisen ohella rehellisesti toimivien yritysten kilpailuedellytysten paraneminen. Verovelkatietojen julkaisu vaikuttaa kuitenkin sen kohteeksi joutuneen yrityksen liiketoimintaedellytyksiin haitallisesti silloinkin, kun kyse on velvoitteensa moitteettomasti hoitamaan pyrkivästä ja taloudellisesti terveeseen liiketoimintaan nojaavasta yrityksestä, joka syystä tai toisesta on ajautunut tilapäisiin maksuvaikeuksiin. Yritykselle sen verovelkojen julkaisu voi, riippuen toimialasta sekä liikekumppanien ja asiakkaiden suhtautumisesta, aiheuttaa korjaamatontakin vahinkoa. Verovelkarekisteri kääntyy sen verotuloja kerryttävää tavoitetta vastaan, jos verovelkatietoja merkitään rekisteriin liian kevyin perustein sillä seurauksella, että tilapäisissä maksuvaikeuksissa olevan yrityksen taloudelliset toimintaedellytykset ja samalla kyky suoriutua verovelvoitteen entisestään heikkenevät. Uudistuksen yhteydessä on näistä syistä otettava huomioon myös tilapäisissä maksuvaikeuksissa

olevien yritysten tarpeet. Tämä on perusteltua myös Verohallinnon perintätointen näkökulmasta.

3.2 Keskeiset ehdotukset

Yritysten julkiset verovelkatiedot

Verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annettua lakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että jokaisella olisi oikeus saada Verohallinnon ylläpitämästä verovelkarekisteristä siihen talletettu tieto yritys- ja yhteisötietojärjestelmään rekisteröitävän muun yrityksen kuin luonnollisen henkilön ja kuolinpesän verovelasta sekä jäljempänä selostetuista ilmoittamisvelvollisuuden laiminlyönneistä. Näitä yrityksiä koskevat verovelkarekisterin tiedot olisivat julkisia ja ne luovutettaisiin yleisen tietoverkon välityksellä yritys- ja yhteisötietojärjestelmän sähköisen tietopalvelun kautta tiedon hakijan yritys- ja yhteisötunnuksella yksilöimästään yrityksestä.

Verovelkarekisterin piiriin kuuluvat yritykset määriteltäisiin viittauksin yritys- ja yhteisötietolain (244/2001) määritelmiin. Tämä mahdollistaa yritysten varsin tarkkarajaisen määrittelyn samalla, kun varmistetaan, että kaikilla verovelkarekisterin piiriin kuuluvilla yrityksillä on yksilöinnin edellyttämä yritys- ja yhteisötunnus.

Verovelkarekisteri kattaisi Verohallinnon kantamat verot, ei sen sijaan esimerkiksi Tullin kantamia veroja, joita koskevia tietoja ei ole Verohallinnon tietojärjestelmissä. Tietoa kotimaisten tai ulkomaisten yritysten muihin maihin suoritettaviin veroihin liittyvistä veroveloista ei merkittäisi verovelkarekisteriin.

Tavoitteena on helppokäyttöisyys, mihin liittyy myös se, että tiedon hakija saisi tiedon yhdellä kertaa samasta lähteestä kuin yritystä koskevat julkiset tiedot, kuten tiedon yrityksen kuulumisesta kaupparekisteriin, arvonlisäverovelvollisten rekisteriin ja ennakkopereintärekisteriin. Verovelkarekisteri on tämän vuoksi tarkoituksenmukaista kytkeä teknisesti yritys- ja yhteisötietojärjestelmään siten, että tietopalvelun käyttäjä saisi yrityksestä verovelkarekisteriin merkityt tiedot samalla kertaa kuin muut tiedot.

Verovelkarekisterin tietoja luovutettaisiin vain yritys- ja yhteisötietojärjestelmän verk-

kopalvelun välityksellä, lukuun ottamatta tilaajavastuulain ja hankintalain soveltamistilanteita. Kun kaikkien käytettävissä olisi tehokas, nopea ja helppokäyttöinen väylä verovelkatiedon saamiseen, ei ole hallinnollisesti tarkoituksenmukaista ylläpitää sen ohessa esimerkiksi puhelimitse tai asiakkaan henkilökohtaiseen asiointiin perustuvaa jake-lukanavaa.

Rekisterin tietoja voitaisiin kuitenkin antaa lisäksi teknisen käyttöyhteyden avulla tai muutoin sähköisesti tilaajille tilaajavastuulain mukaisen selvitysvelvollisuuden täyttämiseksi samoin kuin hankintalaissa tarkoitettuille hankintayksiköille hankintalain mukaisen, tarjoajan verovelkoihin liittyvän pois-sulkemisperusteen selvittämiseksi. Kyse on tahoista, joille jäljempänä esitetyn mukaisesti voitaisiin antaa mainittuihin tarkoituksiin teknisen käyttöyhteyden avulla tai muutoin sähköisesti myös salassa pidettäviä luonnollisia henkilöitä ja kuolinpesiä koskevia verovelkarekisterin tietoja. Teknisen käyttöyhteyden luoma mahdollisuus hakea verovelkarekisteristä yhdellä kertaa tietoja suuresta yritysjoukosta voi olla tarpeen tilaajille ja hankintayksiköille, joilla on siinä määrin paljon tarjoaja-asiakkaita, että tietojen haku yksittäin julkisesta palvelusta aiheuttaa huomattavaa lisätyötä.

Vastaava tietojen antamistapa ei sen sijaan olisi käytettävissä muihin tarkoituksiin. Verovelkarekisterin tiedot muuttuvat päivittäin, ja uudistuksen keskeisiä lähtökohtia on, että Verohallinnon tarjoamalla tietopalvelulla turvataan se, että yleisön saatavissa oleva tieto yritysten verovelkatilanteesta on mahdollisimman ajantasainen. Suuria yritysjoukkoja käsittävien tietojen antaminen ilman käyttötarkoitussidonnaisuutta mihin tahansa tarkoituksiin aiheuttaisi ilmeisen vaaran siitä, että yleisön saataville esimerkiksi yleiseen tietoverkkoon syntyy eri motiiveista luotuja, vanhentuneita verovelkatietoja käsittäviä luetteloita. Tällaisen uudistuksen tavoitteiden vastaisen kehityksen torjumiseksi tietoja annettaisiin tilaajavastuulain ja hankintalain soveltamistilanteita lukuun ottamatta vain yksittäin Verohallinnon julkisesta palvelusta, jolle ei muualla erikseen toisin säädetä.

Verovelkarekisterin tietosisältö

Verovelkarekisteriin merkittäisiin yrityksen tunnistetietojen lisäksi tieto siitä, onko yrityksellä vähintään 5 000 euroa sellaisia erääntyneitä maksamatta olevia veroja ja maksuja, joista yrityksellä ei ole Verohallinnon tekemää maksujärjestelyä. Rekisteriin merkittävään verovelkaan luettaisiin verovelan pääoman lisäksi laiminlyönnin perusteella suoritettavat seuraamukset, mutta hallinnollisista syistä ei veronlisäyksestä ja viivekorosta annetun lain (1556/1995) 4 §:n mukaista juoksevaa viivekorkoa. Sen sijaan verotililain 32 §:n mukainen viivästys korko merkitään rekisteriin, sillä se on kertynyt verotilillä ennen kuin maksamatta jäänyt velvoite on poistettu verotililtä perintätoimenpiteitä varten.

Verovelan tarkkaa euromäärää ei julkaisaisi, vaan rekisteriin vietäisiin tieto vain siitä, onko yrityksellä verovelkaa vai ei. Tarkoituksena on minimoida vaara, että julkisesti nähtävillä olevasta rekisteristä ilmenisi tietoja, jotka antaisivat virheellisen kuvan yrityksen verovelkatilanteesta. Verohallinnon tietojärjestelmät ovat osin vanhoja eikä niitä ole suunniteltu reaaliaikaiseen tiedon välittämiseen sähköiseen palveluun. Järjestelmiä ollaan kokonaisvaltaisesti uudistamassa kuluvan vuosikymmenen loppuun mennessä. Rekisterin kehittäminen siten, että siitä ilmenee myös verovelan euromäärä, tulee arviotavaksi tietojärjestelmä uudistuksen yhteydessä samalla, kun arvioidaan Verohallinnon perintätoimintojen kehittämistä.

Määrältään vähäisten verovelkojen saattaminen yleisesti saataville ei ole verovelkarekisterin perinnällisten tavoitteiden kannalta myöskään tarkoituksenmukaista.

Tilapäisissä maksuvaikeuksissa olevien yritysten asemaa turvattaisiin muun ohessa siten, että verovelkarekisterissä julkaisu ei koskisi verovelkoja, joista on Verohallinnon tekemä maksujärjestely. Voidaan olettaa, että maksujärjestelyä haluavien asiakkaiden määrä tämän seurauksena nykyisestä kasvaa. Verovelkojen rekisteriin merkitsemiselle asetettu 5 000 euron kynnys poistaisi tarpeen haakea maksujärjestelyä vähäisistä verovelkoista.

Esityksen valmistelun yhteydessä oli rekisteriin merkitsemisen esteenä esillä maksujär-

jestelyn sijasta muutoksenhakuviranomaisen täytäntöönpanon keskeyttämistä koskeva määräys. Jatkovalmistelussa tästä luovuttiin, koska lausuntopalautteen mukaan keskeytysmääräys hylätään käytännössä hyvin harvoin ja riippumatta siitä, arvioidaanko veron määrän muuttuvan pääasiaan annettavalla päätöksellä. Mahdollisuus välttää verovelkarekisteriin merkitseminen hakemalla muutosta ja pyytämällä täytäntöönpanon keskeytystä ei olisi ehdotetun sääntelyn tavoitteiden mukaista. Tuollainen ratkaisu olisi lisäksi todennäköisesti lisännyt perusteettomien muutoksenhakujen määrää. Kun rekisteröintiedellytykset sen sijaan kytetään Verohallinnon tekemään maksujärjestelyyn, asia tulee ratkaistavaksi ehdotetun sääntelyn tavoitteiden mukaisesti perinnällisin perustein samalla, kun menettely tarjoaa yrityksille oikeussuojakeinon.

Verovelan lisäksi rekisteriin merkittäisiin tieto siitä, onko yritys laiminlyönyt arvonlisäveroja tai ennakonpidätyksiä ja työnantajan sosiaaliturvamaksuja koskevan ilmoituksen antamisen.

Yritys voitaisiin merkitä verovelkarekisteriin myös pelkkien ilmoituslaiminlyöntien perusteella, vaikka sillä ei olisi verovelkaa. Muussa tapauksessa sääntely voisi vastoin sen tavoitteita kannustaa maksuvaikeuksissa olevia tai veromaksun harkitusti laiminlyöviä yrityksiä laiminlyömään myös ilmoittamisvelvollisuutensa, jolloin veron suorittamisvelvollisuus ei alun perinkään tulisi Verohallinnon tietoon. On myös huomattava, että ilmoittamisvelvollisuuden oma-aloitteisen täyttämisen merkitys on korostunut verotilimenettelyyn siirtymisen yhteydessä.

Tieto arvonlisäveron sekä ennakonpidätyksen ja työnantajan sosiaaliturvamaksun ilmoittamisvelvollisuuden laiminlyönnistä ilmenee nykyisinkin verovelkatodistukselta. Myöhempään arviointiin jäisi, olisiko ilmoituspuutteiden merkitsemiselle rekisteriin perusteita myös muiden verolajien osalta.

Verovelkarekisteriin merkitsemisen ajankoh-
ta

Verovelkatietojen tuleminen yleiseen tietoon verovelkarekisterissä ei enää aina perus-

tuisi tapauskohtaiseen harkintaan ja arvioon toimenpiteen tarkoituksenmukaisuudesta perinnän näkökulmasta, kuten nykyisin tapahtuu Verohallinnon lähettäessä verovelkatietoja julkaistavaksi protestilistalla. Jos verovelan määrä on vähintään 5 000 euroa eikä yritys pyydä maksujärjestelyä, verovelkatieto merkittäisiin automaattisesti kaikkien saata-
vissa olevaan Verohallinnon rekisteriin.

Verovelkarekisterissä julkaisun aikajänne ei kuitenkaan mainittavasti muuttuisi nykyiseen protestilistalla julkaisuun verrattuna.

Verovelkarekisteriin merkitseminen edellyttäisi, että Verohallinto on muistuttanut laiminlyönnin merkitsemisestä verovelkarekisteriin. Jos muistutus tapahtuu verotiliotteella, rekisterimerkintä voitaisiin tehdä aikaisintaan kahden viikon kuluessa siitä päivästä, jona yrityksen katsotaan saaneen tiedon tiliotteesta, joka yleensä on kuukauden 22. päivä.

Jos kyse on ilmoittamisvelvollisuuden laiminlyönnistä tai verovelka koskee muuta kuin verotilimenettelyn piiriin kuuluvaa veroa, määräaika olisi vähintään kaksi viikkoa siitä päivästä, jona ilmoitus on lähetetty postitse. Verotilimenettelyn piiriin kuuluvien verojen osalta merkintää ei tehtäisi myöskään ennen kuin se on poistettu verotililtä perintätoimenpiteitä varten. Verotililtä poistaminen perintätoimenpiteitä varten on verotilijärjestelmään liittyvä toimenpide, jolla verovelka siirretään verotilijärjestelmästä perinnän tietojärjestelmään, minkä jälkeen Verohallinto voi ryhtyä veronkantolaissa säädettyihin perimistöimiin. Perittäväksi siirtäminen ilmenee verotiliotteelta. Yritykselle lähetettäisiin myös aina postitse ilmoitus perittäväksi siirtämisestä hyvissä ajoin ennen kuin tieto merkitään rekisteriin. Ehdotuksen mukaan tieto verovelasta merkittäisiin rekisteriin sen kuukauden viimeisenä päivänä, jona rekisteriin merkitsemisen edellytykset täyttyvät.

Ehdotukset merkitsevät käytännössä sitä, että yritystä koskevat tiedot voitaisiin merkitä verovelkarekisteriin aikaisintaan runsaan puolentoista kuukauden kuluttua veron alkuperäisestä eräpäivästä. Tarkoituksena ei kuitenkaan ole luopua nykyisin noudatetuista käytännöistä, joiden mukaisesti menetellen verovelan julkaisuun protestilistalla ja merkitsemiseen maksuhäiriötietona luottotietore-

kisteriin kuluu selvästi mainittua pidempi aika. Tämä on välttämätöntä jo siitä syystä, että Verohallinto ei käytännössä voisi asianmukaisesti palvella maksujärjestelyä pyytäviä yrityksiä, joita Verohallinto verovelkaisen yritysten suuren määrän vuoksi saisi asiakkaakseen huomattavan joukon siinä tapauksessa, että uhka verovelan merkitsemisestä rekisteriin lähetettäisiin yrityksille pian verovelan eräännyttyä.

Verotilimenettelyn piiriin nykyisin kuuluvat verot, jotka kattavat yli 90 prosenttia yritysten kaikista veroista, siirretään verotililtä perittäviksi vasta sen jälkeen, kun yritys on saanut tiliotteen, joka sisältää ilmoituksen perittäväksi siirtämisestä ja kaksi viikkoa on kulunut tiliotteen tiedoksisaannista. Ennen ilmoitusta perittäväksi siirrosta yritys on saanut kaksi maksukehotuksen eli niin sanotun saldohuomautuksen sisältävää tiliotetta suorittamatta olevista velvoitteista. Tiliotteet muodostetaan verotilin täsmäytyksen yhteydessä kerran kuussa. Verotililain 24 §:n 2 momentin mukaan velvoite voidaan lähettää ulosottoon tai ilmoittaa julkaistavaksi vasta kahden viikon kuluttua siitä, kun yritys on saanut tiedon suorittamatta jääneen veloitteen sisältävästä tiliotteesta.

Uudistuksen jälkeen on ainakin aluksi tarkoitus menetellä siten, että ilmoitus perittäväksi siirtämisestä annettaisiin nykyiseen tapaan vasta kahden saldohuomautuksen jälkeen. Tieto perittäväksi siirtämisestä annettaisiin ja uhka rekisteriin merkitsemisestä ilmoitettaisiin verotiliotteella. Tätä koskeva ilmoitus toimitettaisiin yritykselle myös postitse. Tämä merkitsee käytännössä runsaan kolmen kuukauden maksuaikaa alkuperäisestä eräpäivästä. Verovelkojen nopeampaan julkaisuun voitaisiin siirtyä myöhemmin, jos tietojen oikeellisuus ja viranomaisresurssien riittävyys voidaan turvata ja tähän on tarve verojen tehokkaan perimisen näkökulmasta. Uuden menettelyn käyttöönoton yhteydessä on kuitenkin paikallaan noudattaa varovaisuutta, etenkin kun uudistuksen voimaantulo ajoittuu ajankohtaan, jona elinkeinoelämä on vasta toipumasta taantumasta.

Aikajänne olisi lyhyempi, jos yrityksellä jo on maksamattomia veroja perinnässä. Tällöin yritys saisi tiliotteen, joka sisältää ilmoituksen perittäväksi siirtämisestä ja uhan rekiste-

riin merkitsemisestä heti eräpäivää seuraavan täsmäytyspäivän jälkeen. Tässä tapauksessa verovelka voitaisiin merkitä rekisteriin jo noin puolentoista kuukauden kuluttua veron eräpäivästä.

Muiden kuin verotilimenettelyn piiriin kuuluvien verojen osalta aika veron alkuperäisestä eräpäivästä rekisterimerkintään olisi pääsääntöisesti lyhyempi, esimerkiksi suoritamatta jäänyt maksuunpantu ennakkovero voitaisiin merkitä rekisteriin noin kahden kuukauden kuluttua ja maksuunpantu jäänösvero noin kolmen kuukauden kuluttua veron alkuperäisestä eräpäivästä.

Tieto ilmoittamisvelvollisuuden laiminlyönnistä merkittäisiin rekisteriin runsaan puolentoista kuukauden kuluttua ilmoituksen antamisen eräpäivästä. Tätä ennen yritys olisi saanut tiedoksi arviomaksuunpanoa koskevan esityksen, joka sisältää ilmoituksen laiminlyönnin merkitsemisestä verovelkarekisteriin.

Tietojen poistaminen verovelkarekisteristä

Verovelkarekisterin perinnällisten tavoitteiden mukaista on, että yritys voi verovelan maksamalla välttää sen merkitsemisen verovelkarekisteriin tai, jos merkintä verovelkarekisteriin on jo tehty, saa verovelkaa koskevan merkinnän poistetuksi rekisteristä mahdollisimman nopeasti. Rekisteriin merkitsemisuhkan veronmaksuun kannustava vaikutus menettäisi tehonsa rekisteriin merkitsemisen jälkeen, jos yritys ei verovelan maksamalla saisi yrityksen toiminnan kannalta haitallista verovelkatietoa poistettua verovelkarekisteristä.

Ehdotuksen mukaan verovelkaa koskeva tieto olisi poistettava rekisteristä viipymättä, kun verovelka on suorituksen vuoksi jäänyt alle 5 000 euron määrän tai velasta on tehty maksujärjestely. Käytännössä rekisterin päivitykset verovelan suorituksen perusteella toteutettaisiin pääsääntöisesti seuraavaan päivään mennessä siitä, kun tieto maksusta on kirjautunut Verohallinnon tilille. Päivitystä ei ole mahdollista saada täysin reaaliaikaiseksi senkään vuoksi, että pankkien maksunvälitykseen kuluu aikaa yhdestä kolmeen päivään. Jos verojäämä on jo ulosottooperinnässä, suoritus on tehtävä ulosottomiehelle, jol-

loin viive voi olla jopa kymmenen päivän mittainen.

Verovelan määrä voi alentua myös muusta syystä kuin suorituksesta tai maksujärjestelyn tekemisestä, kuten veron kuittauksesta, oikaisusta, huojenuksesta tai vanhentumisesta. Tällöinkin päivitykset olisi tehtävä viivytyksettä, pääsääntöisesti seuraavaan päivään mennessä.

Ilmoittamisvelvollisuuden laiminlyöntiä koskeva tieto olisi poistettava sen jälkeen, kun ilmoittamisvelvollisuus on täytetty. Tieto päivitetäisiin verovelkarekisteriin viivytyksettä, pääsääntöisesti seuraavaan päivään mennessä.

Yksityisen elinkeinonharjoittajan verovelkatietojen antaminen tilaajavastuulain mukaisen selvittämismenettelyn täyttämiseksi

Yksityisten elinkeinonharjoittajien verovelkatietojen julkaisemista rajoittaa muista yrityksistä poiketen se, että yksityishenkilön verotusta koskevat tiedot ovat henkilötietoja, jotka kuuluvat perustuslain 10 §:ssä säädetyn yksityiselämän ja henkilötietojen suojan piiriin. Säännöksen estämättä on verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annetun lain 5 §:n 1 momentissa säädetty yksityishenkilöiden tuloverotuksen julkisiksi tiedoiksi muun ohessa tieto valtionverotuksessa verotettavasta ansiotulosta ja pääomatulosta sekä kunnallisverotuksessa verotettavasta tulosta. Luonnollisten henkilöiden tuloverotuksen julkisia tietoja ei kuitenkaan henkilötietojen suojan vuoksi voida viedä yleisön saataville esimerkiksi Verohallinnon kotisivuille.

Verovelvollisten varallisuutta koskevien tietojen julkisuutta ei varallisuusverolain (1537/1992) voimassaoloaikana kyseenalaistettu yksityisyyden tai henkilötietojen suojan näkökulmasta. Julkisuus ei kuitenkaan koskenut yksittäisiä varallisuususeriä tai velkojen määrää. Varallisuusasemaa koskevista tiedoista juuri tieto henkilön velkaantuneisuudesta on tieto, jonka saattaminen julkiseksi koettaneen erityisesti loukkaavan yksityisyyttä. Velkaantumiseen liittyy usein myös haitallisia reaktioita ympäröivän yhteiskunnan taholta. Tieto maksamatta olevista veroista voi vaikuttaa henkilön taloudellisiin

toimintaedellytyksiin luottohäiriötiedon ta-
voin.

Yksityisen elinkeinonharjoittajan verovel-
katietojen säätämistä julkiseksi tiedoksi arvi-
oitiin valtiovarainministeriön 20 päivänä jou-
lukuuta 2010 päivätyssä selvityksessä. Selvi-
tyksessä päädyttiin katsomaan, että yksityi-
sen elinkeinonharjoittajan verovelkaa koske-
vien tietojen laajaa yleisöjulkisuutta ei voida
pitää perusoikeuksien yleisiin rajoitusedelly-
tyksiin kuuluvan suhteellisuusperiaatteen
mukaisena, vaikka laajan yleisöjulkisuuden
puolesta voidaankin esittää myös julkisuutta
tukevia valtiontaloudellisia näkökohtia.

Ehdotuksen mukaan yksityisen elinkeinon-
harjoittajan verovelkatiedot olisivat salassa
pidettäviä, mutta Verohallinto voisi antaa yk-
sityisestä elinkeinonharjoittajasta verovelka-
rekisteriin merkityt edellä kuvatun mukaiset
tiedot tilaajavastuulain mukaisen selvittämis-
velvollisuuden täyttämiseksi tilaajille. Tietoja
voitaisiin hakea tunnistautumista edellyttä-
västä tietopalvelusta. Tunnistautuminen on
välttämätön mahdollisiin väärinkäytöksiin
puuttumiseksi.

Tietojen antamiseen ei käytännössä voida
kytkeä sen seikan selvittämistä, onko tietoja
kysyvä tosiasiaa tilaajavastuulain mukai-
sessa tilaaja-asemassa ja onko tietopyynnön
kohteena oleva yritys tarjoamassa tilaajalle
palveluja. Tämän vuoksi joudutaan väistä-
mättä tyytymään tiedon hakijan tietoja haki-
essaan antamaan omaan ilmoitukseen asiasta.
Tiedonhakija olisi kuitenkin henkilötietolain
(523/1999) 7 §:n ja verotustietojen julkisuu-
desta ja salassapidosta annetun lain 12 §:n
mukaisesti vastuussa siitä, että hän ei käytä
saamiaan tietoja muuhun kuin siihen tarkoi-
tukseen, johon käytettäväksi tiedot on annettu
eli tilaajavastuulain mukaisen selvittämis-
velvollisuuden täyttämiseksi. Rekisteristä
saatujen tietojen asianmukainen käyttö ja tie-
tojen salassapito jäisi siten tietoja tarkastele-
van vastuulle. Salassa pidettävien henkilötie-
tojen käyttö ja tietojen paljastaminen rekiste-
rin tarkoituksen vastaisesti on rangaistavaa
siten kuin rikoslaisissa sekä viranomaisten
toiminnan julkisuudesta annetussa laissa ja
henkilötietolaisissa säädetään. Verohallinto
voisi valvoa tietojen hakua siitä tietojärjes-
telmään talletettävien tietojen avulla.

Rekisteriin merkityllä olisi myös oikeus
saada tieto siitä, kuka hänen tietojaan on ha-
kenut.

Verohallinto voisi antaa tilaajavastuulain
mukaisen selvittämisvelvollisuuden täyttämi-
seksi tietoja tilaajille myös teknisen käyt-
töyhteyden avulla tai muutoin sähköisesti.

Verovelkatietojen antaminen hankintayksi-
kölle hankintalain mukaisen poissulkemispe-
rusteen selvittämiseksi

Harmaan talouden torjunnan tehostamiseksi
julkisten hankintojen yhteydessä ehdote-
taan, että Verohallinto voisi antaa hankinta-
laissa tarkoitetuille valtion ja kunnan viran-
omaisille ja muille hankintayksiköille luon-
nollisesta henkilöstä ja kuolinpesästä vero-
velkarekisteriin merkityt tiedot hankintalais-
sa säädetyn, ehdokkaan tai tarjoajan vero-
jäämiin liittyvän tarjouskilpailusta poissul-
kemisperusteen selvittämiseksi. Hankintayk-
sikölle tietoja voitaisiin antaa paitsi tunnis-
tautumista edellyttävän kyselyjärjestelmän
välityksellä myös teknisen käyttöyhteyden
avulla tai muutoin sähköisesti. Lisäksi Vero-
hallinto voisi luovuttaa vastaavaan tarkoituk-
seen hankintayksikölle myös muiden yritysten
verovelkarekisteriin merkittyjä tietoja
teknisen käyttöyhteyden avulla tai muutoin
sähköisesti.

Hankintalaisissa säädetty hankinnan arvoon
liittyvät kynnysarvot, joiden ylityksessä muun
ohessa lain mukaiset kilpailuttamisvelvoitteet
tulevat sovellettaviksi, ovat harmaan talou-
den torjunnan näkökulmasta verrattain kor-
keat ja ylittävät moninkertaisesti, jopa moni-
kymmenkertaisesti, tilaajavastuulain sovel-
tamisedellytyksiin liittyvän kynnysarvon. On
tarkoituksenmukaista ja harmaan talouden
torjunnan näkökulmasta perusteltua, että jul-
kisista hankinnoista päätettäessä hankintayk-
sikkö voisi selvittää sopimuspuolen verovel-
katiedot myös silloin, kun tilanteeseen ei so-
velleta hankintalakia esimerkiksi hankinnan
arvoa koskevan euromääräisen rajan alittues-
sa. Tämän vuoksi valtion ja kunnan hankin-
taysiköiden oikeutta saada tieto mahdollisen
sopimuspuolen verovelkoista ei rajoitettaisi
koskemaan vain hankintoja, joihin sovelle-
taan hankintalakia.

Kyse on viranomaisten välisen tiedonvaihdon tehostamisesta, mikä kuuluu hallitusohjelmaan ja harmaan talouden torjuntaohjelmaan sisältyviin tavoitteisiin.

Myös hankintayksikölle tietoja voitaisiin luovuttaa teknisen käyttöyhteyden avulla tai muutoin sähköisesti.

Elinkeinonharjoittajan yksityistalouden verovelat

Myös elinkeinonharjoittajan yksityistalouden verovelkoja koskevat tiedot olisivat edellä esitetyssä laajuudessa tilaajan ja hankintayksikön saatavissa.

Elinkeinonharjoittajien verovelkojen jakaminen yksityistalouden verovelkoihin ja muihin verovelkoihin ei aina ole mahdollista erityisesti tuloveron osalta. Jos ennakonpidätykset ja ennakonkannossa määrätty määrät eivät riitä lopullisen tuloveron suoritukseksi, verovelvollisen maksettavaksi määrättävää määrää ei voida jakaa elinkeinotoimintaan kohdistuvaksi ja henkilökohtaiseen tulolähteeseen eli yksityistalouteen kohdistuvaksi verovelaksi.

Ehdotetun sääntelyn tavoitteiden näkökulmasta on olennaista huomata, että arvioitaessa elinkeinonharjoittajan verovelkatilanteen perusteella hänen maksukykyään tai taloudellisia edellytyksiään selviytyä sopimusveloitistaan, ei merkitystä ole sillä, ovatko verovelat peräisin elinkeinotoiminnasta vai yksityistaloudesta.

Verovelkatodistukseen merkitään nykyisin myös elinkeinonharjoittajan yksityistalouden verovelat, jotka siten tulevat hänen verovelkatilanteensa selvittämisen yhteydessä tilaajan ja hankintayksikön tietoon. Ehdotetut muutokset eivät tässä suhteessa merkitse muutosta nykytilanteeseen.

Tilajavastuulain mukainen verovelkojen selvittämisvelvollisuus

Yritysten verovelkatietojen luovuttamista koskevien ehdotusten johdosta tarkistettaisiin tilajavastuulain säännöksiä verovelkatietojen selvittämisestä. Nykyistä menettelyä, jossa tilaajan on pyydettävä ja sopimuspuolen on annettava tilajalle Verohallinnon antama todistus verojen maksamisesta tai verovelka-

todistus tai selvitys siitä, että verovelkaa koskeva maksusuunnitelma on tehty, muutettaisiin siten, että tilaaja voisi veron maksamista koskevan todistuksen ja maksusuunnitelmaa koskevan selvityksen sijasta selvittää sopimuspuolen verovelkaa koskevat tiedot verovelkarekisteristä.

Jos verovelkarekisterissä ei ole tietoa siitä, että yrityksellä on vähintään 5 000 euroa verovelkaa, josta ei ole maksujärjestelyä, tilaaja välttyisi enemmiltä selvittelyiltä. Jos rekisteristä ilmenee, että yrityksellä on tuollaista velkaa, tilaajan olisi selvitysveloitteensa täyttämiseksi vaadittava tarjoajayritykseltä verovelkatodistus, josta lähemmin ilmenisi verovelkatilannetta ja ilmoittamisvelvollisuuden laiminlyöntejä koskevat tiedot.

Tavoitteena on, että tilaajat täyttäisivät selvitysveloitteensa sähköisesti, joko hakemalla tiedot verovelkarekisteristä kaikkien käytävistä olevan tietopalvelun kautta tai yksityisten elinkeinonharjoittajien osalta tunnistaumalla tietopalveluun. Selvitysvelvollisuuden täyttäminen olisi dokumentoitavissa siten, että tilaaja tulostaa Verohallinnon rekistereistä saadun tiedon asiakirjamuotoon.

Yritysten hallinnollisen vaivan vähentämiseksi tarkoituksena on, että verovelkarekisterin yleisesti saatavilla olevien tietojen lisäksi verovelkarekisterin piiriin kuuluvien luonnollisten henkilöiden verovelkatiedot olisivat haettavissa yleisen tietoverkon kautta käytettävään yritys- ja yhteisötietojärjestelmän tietopalvelun käyttöliittymään luotavan linkin välityksellä Verohallinnon ylläpitämästä rekistereistä. Näin tilaajat voisivat saada verovelkatiedon yhden luukun -periaatteen mukaisesti samalla, kun muutkin yritys- ja yhteisötietojärjestelmässä olevat selvitysvelvollisuuden piiriin kuuluvat tiedot.

Tilajien käytettävissä säilyisi edelleen tilajavastuulain tuntema mahdollisuus tukeutua yleisesti luotettavana pidetyn muun arvioijan tai tietojen ylläpitäjän verovelasta antamaan selvitykseen. Tällaista palvelutoimintaa harjoittavat yritykset voisivat toiminnassaan hyödyntää verovelkarekisteriä ja yritys- ja yhteisötietojärjestelmän kaikille avointa tietopalvelua. Sama ei koskisi verovelkarekisterin luonnollisia henkilöitä ja kuolinpesiä koskevia salassa pidettäviä tietoja. Valtaosa tilajavastuulain piiriin kuuluvista tarjoajista,

eräiden arvioiden mukaan rakennusosalalla jopa 95 prosenttia, on kuitenkin muita yrityksiä kuin luonnollisia henkilöitä. Näin ollen sillä, että palveluyrityksille ei voitaisi antaa yksityisiä elinkeinonharjoittajia koskevia tietoja verovelkarekisteristä, ei siten olisi palvelutoiminnan harjoittajan ja sen tilaaja-asiakkaiden näkökulmasta erityisen suurta merkitystä.

4 Esityksen vaikutukset

4.1 Vaikutukset julkiseen talouteen

Uudistus edistäisi hallitusohjelman tavoitteiden mukaisesti harmaan talouden torjuntaa julkisissa hankinnoissa ja tilaajavastuulain soveltamisalaa kuuluvissa tilanteissa. Verovelkojen julkisuus kannustaisi yleisesti verovelkaisia yrityksiä täyttämään maksuvelvoitteen. Uudistus vähentäisi verojäämien määrää.

Siltä osin kuin uudistuksella voidaan vähentää harmaan talouden toimijoiden toimintaedellytyksiä, uudistus vaikuttaisi kilpailuolosuhteita tervehdyttävästi, mikä edistäisi velvoitteistaan huolehtivien yritysten liiketoimintaedellytyksiä ja kannattavuutta lisäten myös tätä kautta verotuloja yrityssectorilta.

Euromääräisten arvioiden esittämiseen verotulojen lisäyksestä ei kuitenkaan ole edellytyksiä.

Vaikutukset Verohallinnon kustannuksiin

Verovelkarekisterin edellyttämien tietojärjestelmämuutosten toteuttamisen on arvioitu aiheuttavan kertaluonteisia kustannuksia noin kaksi miljoonaa euroa. Verohallinto on kohdentanut vuoden 2013 neljännen lisätalousarvion määrärahasta 1,2 miljoonaa euroa verovelkarekisterin perustamiskustannuksiin, minkä lisäksi Verohallinto on aiemmin saanut tarkoitukseen 800 000 euron määrärahan. Verovelkarekisterin perustamisesta ei tämänhetkisen arvion mukaan aiheudu enempää määrärahatarvetta.

Lisäksi Verohallinnon toimintamenoihin arvioidaan vuodesta 2014 alkaen kohdistuvan muun muassa lisääntyvistä henkilöstö- ja käyttömenoista johtuvia menopaineita 500 000—750 000 euroa vuodessa. Mahdol-

liset lisärahoitustarpeet arvioidaan ja niihin otetaan kantaa tulevissa budjetti- ja kehysmenettelyissä.

Henkilöstömenoja aiheutuu muun ohessa tietojärjestelmän vuotuisesta ylläpidosta. Lisäksi Verohallinnon työmäärä lisääntyisi maksujärjestelyjen määrän kasvun johdosta.

Säästöjä tulisi siitä, että Verohallinnolta pyydettyjen verovelkatodistusten määrä alenisi. Vuonna 2012 verovelkatodistuksia annettiin noin 200 000 kappaletta, joista 87 000 kappaletta edellytti manuaalista käsittelyä. Verovelkatodistuksia annetaan erityisesti tilaajavastuulain edellyttämiä selvityksiä varten. Verovelkatietojen rekisteriin vieni toteutettaisiin kokonaisuudessaan automaatiossa, mikä vähentäisi työmäärää. Uudistus ei kuitenkaan poistaisi verovelkatodistusten antamiseen ja protestointiin liittyvää manuaalista työtä. Rekisterin käyttöönotto lisäisi Verohallintoon tulevien yhteydenottojen määrää varsinkin alkuvaiheessa.

Vaikutukset yrityksille

Ehdotuksilla on välittömiä vaikutuksia tilaajana oleville yrityksille, tarjoajayrityksille, luottotietotoimintaa harjoittaville yrityksille ja protestilistoja julkaiseville yrityksille.

Vaikutuksista tilaajayrityksille

Tilaajayritykset voisivat vastaisuudessa saada tiedot tarjoajayrityksen verovelosta joko tältä itseltään verovelkatodistuksella tai selvittää tiedot verovelkarekisteristä. Verovelkarekisteristä saatava tieto olisi riittävä tilaajavastuulain mukaisen selvittämismahdollisuuden täyttämiseksi siinä tapauksessa, että rekisterissä ei olisi tietoa yrityksellä olevasta verovelasta. Jos rekisteristä ilmenisi, että tarjoajayrityksellä on verovelkaa, tilaajayrityksen olisi selvitysvelvoitteen täyttääkseen vaadittava tarjoajayritykseltä verovelkatodistus.

Verovelkatietojen saatavuuden helpottaminen vähentäisi tilaajayrityksille verovelkatietojen selvittelystä aiheutuvaa hallinnollista taakkaa ja kustannuksia. Työ- ja elinkeinoministeriössä on osana työnantajavelvoitteiden hallinnollista taakkaa koskevaa selvitystyötä selvitetty tilaajavastuulain mukaisesta

selvitysvelvollisuudesta aiheutuvia kustannuksia. Selvityksen ohjausryhmän asiantuntija-arvion mukaan vuonna 2006 ulkopuolista työvoimaa käyttäviä yrityksiä oli 65 540. Näistä 17 000 käytti vuokratyövoimaa ja 48 540 alihankkijoita. Selvityksen mukaan tilaajavastuulain 5 §:ssä tarkoitettujen selvitysten pyytämisestä aiheutuu yrityksille vuosittain noin 1 170 euron suuruinen hallinnollinen kustannus. Vastaava kustannus mikroyrityksissä oli 81—972 euroa ja pienyrityksissä 25—300 euroa vuodessa. Käytettävissä ei ole arvioita siitä, miltä osin nyt tehdyt ehdotukset alentaisivat tilaaja-asiakkaiden kustannuksia.

Vaikutuksista tarjoajayrityksille

Ehdotukset keventäisivät myös tarjoajayrityksille aiheutuvaa hallinnollista rasitusta sillä osin kuin tilaajat vastaisuudessa selvittäisivät sopimuskumppanin tiedot suoraan Verohallinnolta, jolloin tarjoajan ei tarvitse hankkia todistusta Verohallinnolta ja toimittaa sitä edelleen tilaajalle. Samoin poistuu tarve tarjoajayritysten antamien valtakirjojen käyttämiseen verovelkatietojen selvittämisessä silloin, kun yrityksestä ei ole rekisterissä merkintää.

Eriyisiä vaikutuksia ehdotuksilla on verovelkaisille tarjoajayrityksille. Verovelkarekisteriin päätyvien yritysten kohdalla rekisterimerkintä vaikuttaa protestilistalla julkaisun tavoin, joskin sillä tavoin laaja-alaisemmin, että mahdollisuus yritysten verovelkatilanteen selvittämiseen olisi kaikkien käytettävissä vaivattomasti. Verovelan julkaisulla on kielteinen vaikutuksensa yrityksen liiketoimintaedellytyksiin, mihin sen käyttö perintäkeinona nykyisessä protestointimenettelyssä perustuukin.

Uudistuksen myötä aiempaa useamman yrityksen verovelat voisivat tulla yleiseen tietoon. Koska verovelkojen julkaisu laajenisi koskemaan kaikkia verolajeja, julkaisun piiriin tulisivat kokonaan uutena ryhmänä sellaiset yritykset, jotka eivät ole arvonlisäverovelvollisia ja joilla ei ole tilitettävänä ennakonpidätyksiä ja työnantajan sosiaaliturvamaksuja.

Verovelkatiedon saattaminen yleisesti saataville saattaa heikentää pienten yritysten lii-

ketoiminnan edellytyksiä voimakkaammin kuin sellaisen isomman yrityksen, jolla on ollut edellytyksiä pitää yllä laajaa asiakaskuntaa. Samoin uudehko yritys, jolle ei ole vielä muodostunut pitkäkestoisia sopimussuhteita, saattaa uudistuksen johdosta jäädä toimintansa jo vakiinnuttaneisiin yrityksiin verrattuna heikompaan asemaan.

Verovelkarekisteriin lopulta päätyvien yritysten määrää on vaikea ennakoita. Rekisteriin merkitseminen ei koskisi velkoja, joista yrityksellä on maksujärjestely, eikä yrityksen käytettävissä verovelan maksuun oleva aika ennen verovelan merkitsemistä rekisteriin nykyiseen protestilistalla julkaisuun verrattuna käytännössä lyhenisi.

Vuonna 2012 Verohallinto julkaisi erikoisperintätoimenpiteenä yritysten verovelkatietoja vajaassa 11 000 tapauksessa. Julkaistujen verovelkojen yhteismäärä oli noin 95 miljoonaa euroa.

Vuoden 2013 lokakuussa verovelkaisia yrityksiä, joiden verovelan määrä ylittää 5 000 euroa, oli noin 33 000. Näistä yksityisiä liikkeen- tai ammatinharjoittajia oli runsaat 8 000, joista osan arvioidaan olevan sellaisia, joita ei ole merkitty kaupparekisteriin eikä arvonlisäverovelvollisten rekisteriin ja jotka siten eivät kuuluisi verovelkarekisterin piiriin. Kun otetaan huomioon rekisterimerkinnän veronmaksuun kannustava vaikutus ja mahdollisuus maksujärjestelyllä välttää rekisteröinniltä, rekisteriin arvioidaan merkittävän noin 30 000 yritystä, joista vajaan 25 000 olisi muita kuin luonnollisia henkilöitä tai kuolinpesiä.

Ilmoituspuutteita, jotka voisivat aiheuttaa merkinnän verovelkarekisteriin, on vuodessa noin 10 000 yrityksellä. Näistä valtaosan arvioidaan kuitenkin olevan sellaisia, joilla on myös verovelkaa vähintään 5 000 euroa. Pelkän ilmoituspuutteen perusteella verovelkarekisteriin merkittävät yritykset eivät siten mainittavasti vaikuttane rekisteriin merkittävien yritysten kokonaismäärään.

Vuoden 2011 lopussa verovelkaisten toimivien yritysten verovelkojen yhteismäärä oli 790 miljoonaa euroa, mistä luonnollisten henkilöiden osuus oli noin 210 miljoonaa euroa. (Lähde: Harmaan talouden selvitysryhmä)

Uudistuksen myötä yritys voisi lisäksi omin toimin tehokkaasti palauttaa tilanteen ennalleen maksamalla verovelkansa, jolloin rekisteriin merkitsemisen haitalliset vaikutukset voisivat jäädä lyhytaikaisiksi. Verovelkarekisteriin merkitseminen ei nimittäin sellaisenaan johtaisi merkintään luottotietorekisterissä, koska luottotietolain 24 §:n 2 momentin mukaan edellytyksenä Verohallinnon julkaisemaa verosaatavaa koskevan tiedon tallettamiselle luottotietorekisteriin on, että velkoja eli Verohallinto on maksukehityksessä ilmoittanut laiminlyönnin ilmoittamisesta luottotietorekisteriin merkitsemistä varten. Protestilistalla julkaisu, mikä johtaa merkintään luottotietorekisterissä, säilyisi kuitenkin Verohallinnon perintätoimen keinovalikoimassa.

Verovelkatieto poistuisi verovelkarekisteristä heti, kun sen määrä suorituksen johdosta jää alle 5 000 euron tai maksujärjestely on tehty. Luottotietorekisterissä verovelkaa koskeva maksuhäiriötieto sen sijaan voisi säilyä kolme vuotta riippumatta veron maksamisesta aiheuttaen siten olennaisesti pitkäkestoisemman rasitteen yrityksen toiminnalle.

Mahdollisesti lyhytaikaiseksi jäävä merkintä verovelkarekisterissä ei tulisi samassa laajuudessa yrityksellä olevien ja sen tulevien liikekumppaneiden tietoon kuin maksuhäiriötieto luottotietorekisterissä. Yksittäisen yrityksen näkökulmasta verovelan merkitseminen verovelkarekisteriin on siten selvästi kevyempi vaihtoehto kuin maksuhäiriötiedon tallettaminen luottotietorekisteriin.

Verovelkaisten yksityisten elinkeinonharjoittajien osalta uudistuksen tuoma olennainen muutos on se, että heidän verovelkatietojensa selvittäminen tilaajavastuulain soveltamistilanteissa ja julkisten hankintojen yhteydessä tehostuu, mikä tavoitteena onkin.

Verovelkatietojen saatavuus kaikille avoimesta tietopalvelusta ja elinkeinonharjoittajien verovelkatietojen saatavuuden helpottaminen voivat jossain määrin johtaa myös tietojen epäasianmukaiseen käyttöön, esimerkiksi niiden päättämiseen sääntelyn tavoitteiden vastaisesti yleiseen tietoverkkoon. Yksityisten elinkeinonharjoittajien osalta tätä vaaraa vähentää se, joskaan ei välttämättä kokonaan täysin poista, että tiedon haut kirjautuvat Verohallinnon tietojärjestelmiin, tietojen

hakua valvotaan, rekisteröidyillä on oikeus tarkastaa, kuka hänen tietojansa on katsellut ja salassa pidettävien henkilötietojen väärinkäyttö on sanktioitu.

Ongelmana verovelkarekisterin tietojen päättymisessä jotain toista kautta julkisuuteen on se, että yleisön saatavissa voi liikkua yritysten veroveloista vanhentuneita tietoja, jotka ovat käytännössä myös viranomaiskontrollin ulkopuolella. Yritysten edun mukaista on tällöin, että oikea ja ajantasainen tieto on saatavissa Verohallinnon tietopalvelusta. Tämä samalla vähentää motiiveja julkisten verovelkatietojen käsittelyyn ehdotetun sääntelyn tavoitteiden vastaisesti.

Vaikutuksista verovelkatietoja tilaaja-asiakkaille välittävälle palveluyrityksille

Yrityksille, jotka tarjoavat palveluja tilaajavastuulain mukaisen selvitysvelvollisuuden täyttämiseen tilaaja-asiakkaille, verovelkarekisteri tarjoaa mahdollisuuden hyödyntää sen kaikille avoimen tietopalvelun tietoja. Tällöin palveluyritys ja sen tarjoaja-asiakkaat valtaosin välttyvät verovelkoja koskevasta selvitysvelvollisuuden nykyisin edellyttämästä valtakirjamenettelystä.

Muista yritysvaikutuksista

Ehdotusten tavoitteet liittyvät verotulojen kerryttämisen lisäksi keskeisesti harmaan talouden torjuntaan. Siinä määrin kuin ehdotetuilla toimenpiteillä on tältä kannalta suotuisia vaikutuksia, hyötyjinä ovat julkisen talouden lisäksi rehellisesti toimivat ja velvoitteistaan huolehtivat yritykset kilpailuedellytysten parantuessa harmaan talouden vähenemisen myötä. Harmaan talouden vähenemisestä johtuva tosiasiallisen veropohjan laajeneminen on myös omiaan vähentämään rehellisesti toimiviin yrityksiin kohdistuvia verotuotto-odotuksia.

Edellä esitetyn mukaisesti verovelkarekisteri korvaisi monesti sen piiriin kuuluvien yritysten osalta protestilistalla julkaisun Verohallinnon perintäkeinona, joten uudistuksella olisi vaikutuksia myös protestilistaa julkaisevien lehtien ja erityisesti luottotietotoiminnan harjoittajien asemaan.

Verovelkarekisterissä julkiseksi tullutta tietoa verovelasta ei saisi merkitä maksuhäiriötietona luottotietorekisteriin, jollei Verohallinto liitä maksukehotukseen ilmoitusta laininlyönnin ilmoittamisesta julkaistavaksi, mikä on laillinen edellytys verovelkatiedon merkitsemiselle luottotietorekisteriin maksuhäiriötietona. Julkaisutavan valinta perustuisi vastaisuudessa, kuten valinta vaihtoehtoisten perintätoimien välillä nykyisinkin, arvioon toimenpiteen tarkoituksenmukaisuudesta perintätuloksen kannalta.

Verovelkarekisterin tavoitteet eivät ole helposti sovittavissa yhteen luottotietolain periaatteiden ja sen luottotietorekisteriä koskevan sääntelyn kanssa. Oikeusministeriö onkin esityksen valmistelun yhteydessä esitysluonnoksesta antamassaan lausunnossa todennut muun ohessa, että ehdotettu sääntely ei ole sopusoinnussa luottotietolaissa säädettyjen periaatteiden kanssa ja on esittänyt tarkoin harkittavaksi, olisiko tarkoituksenmukaisinta toteuttaa uudistus puuttumatta tässä vaiheessa verovelkatietojen julkisuuteen.

Luottotietolainsäädännön näkökulmasta voidaan myös perustellusti esittää, että luottotietotoiminnan harjoittajan tulisi voida julkaista verovelkarekisterissä yleisesti saataville tulevia tietoja luottotietorekisterissä. Tämä olisi kuitenkin vastoin verovelkarekisterin toiminta-ajatusta, vaarantaisi verovelkarekisterin perinnällisten tavoitteiden saavuttamista ja heikentäisi lyhytaikaisissa maksuvaikeuksissa olevien yritysten asemaa. Luottotietorekisterissä oleva maksuhäiriömerkintä voi johtaa ketjureaktioon, jossa ensimmäinen merkintä kumuloituu itseään toteuttavaksi ennustukseksi yrityksen tulevasta maksukyvyistä kaikkien velkojien ryhtyessä rajoittamaan riskiään esimerkiksi siirtymällä tavarantoimituksissa vain käteismaksuihin. Yritykselle maksuhäiriötietoa koskeva merkintä luottotietorekisterissä on ongelmallinen erityisesti siksi, että merkintä säilyy rekisterissä kolmen vuoden ajan, vaikka yritys olisi maksanut veron.

Koska verovelkatiedot olisivat saatavissa kaikille avoimesta tietopalvelusta, ei toisaalta olisi estettä esimerkiksi sille, että talouslehdet keräävät verovelkarekisteristä yrityksiä koskevia tietoja julkaistakseen niitä palstoil-

laan. Toiminnassa ei ole kyse luottotietotoiminnan harjoittamisesta eikä verovelkatietojen julkaisemisen seurauksena voida katsoa muodostuvan luottotietorekisteriä. Oikeus julkaista verovelkarekisterin yleisesti saatavilla olevia tietoja kuuluu perustuslaissa turvatussanavapauden piiriin.

Ehdotetut muutokset merkitsevät edelleen sitä, että Verohallinnon asema velkojana muihin, yksityisen sektorin velkoihin verrattuna, paranee. Tätä ei voida välttää uudistuksessa, jonka tavoitteina ovat verotulojen kerryttäminen ja harmaan talouden torjunta, mistä välitön hyöty väistämättä tulee ensisijaisesti julkishallinnolle. Näkökohta ei ole myöskään esityksen valmistelun yhteydessä noussut esiin elinkeinoelämää eikä rahoitus-alaa edustavilta järjestöiltä saadussa lausuntopalautteessa.

4.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Ehdotusten vaikutuksia Verohallinnon antamien verovelkatodistusten määrään ja siitä aiheutuvia kustannusvaikutuksia on käsitelty edellä jaksossa ”4.1 Vaikutukset julkiseen talouteen”.

Verovelkarekisterin käyttöönotto lisäisi asiakaspalvelun ja neuvonnan tarvetta Verohallinnossa erityisesti uudistuksen alkuvaiheessa, mutta myös pysyvämminkin etenkin maksujärjestelyjen määrän kasvun johdosta. Verovelkarekisterissä olevien tietojen oikaisu- ja korjauspyyntöjen käsittelyn arvioidaan samoin lisäävän Verohallinnon työmäärää erityisesti alkuvaiheessa.

Ehdotuksilla olisi samoja myönteisiä vaikutuksia julkisista hankinnoista vastaaville hankintayksiköille, joita on edellä kuvattu tilaajayritysten osalta. Hankintayksiköille muutos olisi merkittävämpi kuin tilaajavastuulain mukaisille tilaajille, koska hankintalaki ei suoranaisesti velvoita hankintayksiköitä pyytämään tai ehdokkaana tai tarjoajana olevaa yritystä esittämään selvitystä verovelvoista. On syytä olettaa, että velvoittavien säännösten puuttuessa hankintayksiköt eivät käytännössä ole selvittäneet sopimuspuolen verovelkatilannetta siinä laajuudessa kuin olisi ollut perusteltua. Uudistus tarjoaa mah-

dollisuuden siihen, että verovelkatietojen selvittämisestä tulee hankintapäätösten yhteydessä säännönmukainen esitoimi.

Verovelkatietojen julkisuus parantaa verovelkatietojen saatavuutta ja käytettävyyttä myös muussa viranomaistoiminnassa.

5 Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu valtiovarainministeriössä. Esityksestä ovat antaneet lausuntonsa seuraavat viranomaiset, järjestöt ja yhteisöt: AKAVA ry, Elinkeinoelämän Keskusliitto EK ry, Etelä-Suomen aluehallintoviraston työsuojelun vastuualue, Finanssialan Keskusliitto FK, Helsingin hallinto-oikeus, Helsingin kaupunki, Keskuskauppakamari, KHT-yhdistys ry, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry, oikeusministeriö, Rakenusteollisuuden Keskusliitto RT ry, Rakentamisen Laatu RALA ry, sisäasiainministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry, Suomen Asiakastieto Oy, Suomen Kuntaliitto ry, Suomen Tilaaajavastuu Oy, Suomen Verorasiantuntijat SVA ry, Suomen Yrittäjät ry, Tietosuojavaltuutetun toimisto, Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry, Tulli, työ- ja elinkeinoministeriö, Verohallinto ja Veronmaksajain Keskusliitto ry.

Esitykseen on saatujen lausuntojen johdosta tehty lukuisia merkittäviä muutoksia, joilla on erityisesti pyritty yhtäältä vähentämään verovelkojen julkaisusta tilapäisissä maksuvaikeuksissa oleville yrityksille aiheutuvia ongelmia, toisaalta vähentämään vaaraa siitä, että verovelkarekisteriin merkittäisiin virheellisiä tietoja.

Keskeiset muutokset ovat seurausta siitä tavoitteesta luopumisesta, että verovelkarekisteri antaisi lähes reaaliaikaisen kuvan yritysten verovelkatilanteesta.

Esityksen jatkovalmistelussa on päädytty pidentämään julkaisuun liittyviä määräaikoja siten, että verovelkatiedon julkaisun aikajänne ei mainittavasti muutu verrattuna nykyiseen protestilistalla julkaisuun, ja asettamalla Verohallinnon tekemä maksujärjestely verovelkarekisteriin merkittämisen esteeksi.

Verovelkatieto tulisi merkittäväksi verovelkarekisteriin nopeimmillaan runsaan puoleltoista kuukauden kuluttua ja yleisimmin

kolmen ja puolen kuukauden kuluttua veron alkuperäisestä eräpäivästä. Tämä tarjoaa Verohallinnolle edellytykset varmistaa verovelkarekisteriin merkittävien tietojen oikeellisuuden sekä edellytykset selviytyä maksujärjestelyä pyytävien asiakkaiden palvelusta.

Pyrkimys verovelkarekisterin reaaliaikaisuuteen olisi olennaisesti lyhentänyt sitä aikaa, joka yrityksellä nykyisin tosiasiallisesti on käytettävissään verovelkojensa hoitoon, mitä ei etenkään nykyisessä taloudellisessa tilanteessa ole pidetty mahdollisena. Ratkaisu olisi samoin tehnyt mahdottomaksi sen, että Verohallinnon tekemä verovelkaa koskeva maksujärjestely estäisi verovelkojen julkaisun, mitä lausuntopalautteen perusteella on pidettävä tärkeänä.

Verovelkarekisterin tietosisältöä on jatkovalmistelussa lisäksi muutettu muun ohessa siten, että verovelan tarkan euromääräisen tiedon, jolla ei olisi ollut alarajaa, sijasta verovelkarekisteristä ilmenee tieto siitä, onko yrityksellä vähintään 5 000 euroa verovelkaa, josta ei ole maksujärjestelyä. Tämä on ollut tarpeen muun ohessa verovelkarekisterin tietojen oikeellisuuden varmistamiseksi, mikä muutoin olisi vaarantunut, ottaen huomioon Verohallinnon perinnän tietojärjestelmien nykytilan.

Sekä lakiehdotuksiin että esityksen perusteluihin on lausuntopalautteen johdosta tehty myös lukuisia muita muutoksia ja tarkistuksia.

Esityksen valmistelun yhteydessä on ollut esillä myös mahdollisuus luoda edellytykset siihen, että Verohallinto voisi salassapitosäännösten estämättä antaa kaikille avoimesta tietopalvelusta saatavia verovelkatietoja samoin kuin yksityisen elinkeinonharjoittajan salassa pidettäviä verovelkatietoja yrityksille, jotka elinkeinotoimintanaan tarjoavat tilaajille tietopalvelua tilaajavastuulaissa säädetyn selvittämisvelvollisuuden täyttämiseksi, välitettäväksi edelleen tilaajille käytettäväksi mainittuun tarkoitukseen. Asiasta olisi säädetty verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annettuun lakiin lisättävillä säännöksillä. Jatkovalmistelussa asiaa koskevat säännökset poistettiin lakiehdotuksesta useammastakin syystä.

Kaavavaiheiden mukaan salassa pidettävien, luonnollisia henkilöitä ja kuolinpesiä koske-

vien tietojen antaminen palveluyritykselle olisi edellyttänyt Verohallinnon myöntämää lupaa, jonka yhtenä edellytyksenä olisi ollut, että palveluyritys noudattaa valtionhallinnossa noudatettavia tietojen käsittelyä, salassapitoa ja suojaamista koskevia lakisääteisiä velvoitteita. Tätä onkin pidettävä ilmeisenä lähtökohtana, jotta tietojen antaminen voisi tulla kysymykseen. Ongelmana on, miten näiden velvoitteiden noudattaminen voidaan varmistaa, kun kysymys on yksityisestä yrityksestä, jollaiseen viranomaisiin noudatettavia lakisääteisiä velvoitteita nimenomaan ei sovelleta. Ei ole asianmukaista, että nämä velvoitteet asetettaisiin ja niiden laiminlyönnin seuraamuksista määrättäisiin vain osana Verohallinnon lupapäätöksen ehtoja.

Selvää on myös, että palveluyrityksen tulisi voida taata, että sen välittämät tiedot ovat samassa määrin ajantasaisia kuin ne ovat Verohallinnon palvelussa, mikä asettaisi verrattain korkeita vaatimuksia käytetyille tietoteknisille ratkaisuille.

Erityisen haastavaa olisi kehittää toimivia ja vaikuttavia menettelyjä sen varmistamiseksi, että salassa pidettäviä verovelkatietoja annetaan vain tilaaja-asiakkaille. Kun tietopalvelua ylläpidetään viranomaistoimintana, olennainen väline tähän tavoitteeseen pääsemisessä on rangaistusuhka, joka voidaan kohdistaa tietopalvelusta yritysten verovelkatietoja väärin perustein hakeviin käyttäjiin. Yksityisen yrityksen tarjoamassa tietopalvelussa rangaistusuhka ei vastaavasti olisi mahdollista.

Asiaan liittyy myös vaikeasti ratkaistavia vastuukysymyksiä, jotka nousevat tilanteessa, jossa palveluyritys syystä tai toisesta on välittänyt väärää tietoa, sekä yritysten oikeusturvan toteuttaminen näissä tilanteissa.

Viranomaistoiminnassa edellä mainitun kaltaisten seikkojen asianmukaista järjestämistä voidaan pyrkiä varmistamaan sääntelyllä ja ohjeistuksella, joiden vaikuttavuutta tukee lisäksi se, että toimintaa harjoitetaan

virkevastuulla. Jos tietopalvelua tarjoaisi yksityinen yritys, palveluyrityksen ja sen asiakkaiden välisten suhteiden järjestämisessä olisi ilmeisestikin pitkälti tukeuduttava pelkästään osapuolten välisiin yksityisoikeudellisiin sopimusjärjestelyihin.

Salassa pidettävien tietojen luovuttaminen palveluyritykselle edelleen luovutettavaksi edellyttää myös järjestelyn arviointia perustuslain 124 §:n näkökulmasta. Lainkohdan mukaan julkinen hallintotehtävä voidaan antaa muulle kuin viranomaiselle vain lailla tai lain nojalla, jos se on tarpeen tehtävän tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi eikä vaaranna perusoikeuksia, oikeusturvaa tai muita hyvän hallinnon vaatimuksia. Merkittävää julkisen vallan käyttöä sisältäviä tehtäviä voidaan kuitenkin antaa vain viranomaiselle.

Verovelkarekisterin tietojen luovuttaminen palveluyritykselle edelleen luovutettavaksi tilaajille on katsottava perustuslain 124 §:ssä tarkoitetuksi julkisen hallintotehtävän antamiseksi muulle kuin viranomaiselle. Itsenäisesti tapahtuvassa verotustietojen luovuttamisessa siihen sisältyvine eri tehtävineen on kysymys perustuslain 124 §:ssä tarkoitettusta julkisesta hallintotehtävästä. Verohallinto hoitaa itse lakiehdotuksen sekä muun tietojen luovutusta koskevan lainsäädännön nojalla sekä verovelkarekisterin että kattavampien verotustietojen tietopalvelutehtävät sekä rakentaa niitä varten tarvittavat kyselyjärjestelmät. Näin ollen ei ole tehtävän tarkoituksenmukaisen hoitamisen näkökulmasta perusteita säätää palveluyrityksille verovelkarekisterin tietopalvelutehtävää.

Ehdotetut säännökset eivät kuitenkaan estä mainitun kaltaista palvelutoimintaa harjoittavaa yritystä välittämästä verovelkarekisterin kaikille avoimesta tietopalvelusta saatavia tietoja tilaaja-asiakkaille.

Esitykseen sisältyvään työ- ja elinkeinoministeriön toimialaan kuuluvan tilaajavastuulain muutokseen on saatu työ- ja elinkeinoministeriön esittelylupa.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotusten perustelut

1.1 Laki verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta

4 §. *Salassa pidettävät verotustiedot.* Pykälän 1 momentti sisältää lain perussäännöksen verotusasiakirjojen salassapidosta. Säännöksessä luetellaan myös ne säännökset, jotka merkitsevät poikkeusta tästä verotusasiakirjojen salassapidosta.

Verovelkarekisterin muita yrityksiä kuin luonnollisia henkilöitä ja kuolinpesiä koskevat tiedot olisivat ehdotetun 20 d §:n mukaisesti yleisesti saatavilla, joten sääntely merkitsee poikkeusta verotusasiakirjojen salassapidosta. Lain 4 §:n 1 momenttia muutettaisiin tämän vuoksi lisäämällä siihen maininta ehdotetusta 20 d §:stä.

17 §. *Tietojen antaminen ennakonpidätyksen toimittamista varten.* Pykälän 1 momentista poistettaisiin sen 3 kohdan säännös veronumeroa koskevien tietojen antamisesta rakennusalan työnantajalle tai työmaan pää toteuttajalle. Säännös siirrettäisiin lakiin lisättäväksi ehdotettavaan uuteen 17 a §:ään, jossa säädetäisiin veronumerojen antamisesta. Veronumeron antamisessa ei varsinaisesti ole kyse tietojen antamisesta ennakonpidätyksen toimittamista varten, mihin 17 §:n otsikko viittaa.

17 a §. *Tietojen antaminen veronumerosta.* Pykälän 1 momentin 1 kohtaan sisältyisi 17 §:n 1 momentin nykyinen 3 kohdan säännös.

Pykälän 2 kohdassa säädettäisiin Verohallinnon oikeudesta salassapitovelvollisuuden estämättä antaa työsuojeluviranomaiselle tiedot tämän yksilöimien henkilöiden veronumeroista työsuojeluviranomaisen valvonta- ja tarkastustehtäviä varten. Työsuojeluviranomaiset valvovat työturvallisuuslain noudattamista. Työturvallisuuslain 52 a §:ssä on säädetty siitä, että yhteisellä rakennustyömaalla työskentelevällä henkilöllä on työmaalla liikkuaan oltava näkyvillä henkilön yksilöivä kuvallinen tunniste. Tunnisteessa tulee olla näkyvissä muun muassa veronumerosta ja rakennusalan veronumerorekisteristä annetussa laissa (1231/2011) tarkoitettu hen-

kilökohtainen veronumerorekisteriin merkitty veronumero. Heinäkuun 1 päivänä 2014 tulee voimaan työturvallisuuslain muutos (364/2013), jossa edellytetään, että yhteisellä rakennustyömaalla pidetään luetteloa siellä työskentelevistä työntekijöistä ja itsenäisistä työsuorittajista. Henkilön veronumero on yksi luetteloon merkittävistä tiedoista. Tiedonsaantioikeuden kautta työsuojeluviranomaiset voisivat varmistua tunnisteesta tai luettelossa ilmoitetun veronumeron oikeellisuudesta. Tämä parantaisi työsuojeluviranomaisten edellytyksiä valvoa edellä mainittuja velvoitteita.

Pykälän 2 momenttiin sisältyisi säännös tietojen antamisesta teknisen käyttöyhteyden avulla tai muutoin sähköisesti.

3 a luku. *Yritysten verovelkarekisteri ja siihen talletettujen tietojen antaminen.* Verovelkarekisteriä koskevat säännökset otettaisiin lakiin lisättävän uuden 3 a luvun uusiin 20 a—20 d §:ään.

20 a §. *Yritysten verovelkarekisteri.* Pykälän 1 momentti sisältäisi verovelkarekisteriä koskevan perussäännöksen ja siinä määriteltäisiin ne yritykset, joiden verovelkoja ja ilmoittamisvelvollisuuden laiminlyöntejä koskevia tietoja ylläpidettäisiin verovelkarekisterissä. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin rekisterin käyttötarkoituksesta.

Verohallinto ylläpitäisi rekisteriä verotuksen toimittamista varten hallussaan olevien tietojen pohjalta.

Rekisterin piiriin kuuluvien yritysten määrittely tapahtuisi viittauksin yritys- ja yhteisötietolain 3 §:ään, jossa säädetään yritys- ja yhteisötietojärjestelmään rekisteröitävistä yksiköistä. Rekisterin tietojen antaminen kaikille avoimen tietopalvelun kautta, josta säädettäisiin 20 d §:ssä, koskisi yritys- ja yhteisötietolain 3 §:n 1 momentin 2, 4 ja 5 kohdassa mainittuja yrityksiä ja yhteisöjä. Näitä ovat avoin yhtiö, kommandiittiyhtiö, osakeyhtiö, osuuskunta, yhdistys, säätiö ja muu yksityisoikeudellinen oikeushenkilö, eurooppayhtiö, eurooppaosuuskunta ja eurooppalainen taloudellinen etuyhtymä sekä ulkomaisen yhteisön tai säätiön Suomessa oleva sivuliike.

Verovelkarekisteriä ylläpidettäisiin lisäksi yritys- ja yhteisötietojärjestelmään rekisteröi-

tävien sellaisten elinkeinotoimintaa harjoittavien luonnollisten henkilöiden ja kuolinpesien verovelosta, jotka on merkitty kaupparekisteriin tai arvonlisäverovelvollisten rekisteriin. Elinkeinonharjoittajia koskevat tiedot eivät olisi tietopalvelusta yleisesti saatavilla, mutta heitä koskevia tietoja voitaisiin antaa 20 e §:n säännösten mukaisesti tilaajavastuulla tarkoitetuille tilaajille ja hankintalaissa tarkoitetuille hankintayksiköille.

Koska yksityisen elinkeinonharjoittajan verovelkatiedot ovat henkilötietoja, jotka kuuluvat perustuslaissa säädetyn yksityiselämän ja henkilötietojen suojan piiriin, on yksityinen elinkeinonharjoittaja määriteltävä tarkkarajaisesti. Muiden yritysten määrittelyn tapaan yksityinen elinkeinonharjoittaja määriteltäisiin tukeutuen yritys- ja yhteisötietolain määritelmiin. Tavoitteena on tehdä selkeä rajanveto varsinaisten elinkeinotoiminnan harjoittajaksi katsottavien henkilöiden ja muiden yritys- ja yhteisötietojärjestelmään rekisteröityjen luonnollisten henkilöiden välillä, joista jälkimmäisten verovelkatietoja ei merkittäisi verovelkarekisteriin.

Yritys- ja yhteisötietolain 3 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan yritys- ja yhteisötietojärjestelmään rekisteröidään elinkeinotoimintaa harjoittava luonnollinen henkilö ja kuolinpesä.

Yritys- ja yhteisötietojärjestelmään voidaan lain 3 §:n 2 momentin mukaan rekisteröidä muitakin kuin lain 1 momentissa tarkoitettuja yrityksiä ja yhteisöjä. Tällaisia tahoja ovat 2 momentin 1 kohdan mukaan työnantajarekisteriin merkittävä työnantaja, momentin 2 kohdan mukaan ennakkoperintärekisteriin merkittävä luonnollinen henkilö tai ilman sivuliikettä Suomessa toimiva ulkomainen yhteisö tai säätiö ja momentin 3 kohdan mukaan arvonlisäverovelvollinen tai arvonlisäverovelvolliseksi hakeutuva.

Siten myös muu luonnollinen henkilö kuin elinkeinonharjoittaja voi tulla merkityksi yritys- ja yhteisötietojärjestelmään ja saada yritys- ja yhteisötunnuksen, esimerkiksi, kun on kyse työnantajarekisteriin merkitystä kotitaloustyönantajasta. Sama koskee henkilöä, joka elinkeinotoimintaa harjoittamatta on hakemuksestaan merkitty ennakkoperintärekisteriin välttyäkseen ennakonpidätyksiltä. Tällaisten henkilöiden, kuten omaishoitajien tai

perhepäivähoitajien, toiminta on henkilötietojen suojan näkökulmasta rinnastettavissa lähinnä palkansaajiin. Tämän vuoksi mainitut henkilöt on erikseen otettu huomioon yritys- ja yhteisötietolain 5 §:n 1 momentin 2 kohdassa siten, että muuta kuin elinkeinotoimintaa harjoittavan luonnollisen henkilön ja kuolinpesän osalta yritys- ja yhteisötietojärjestelmään lain 4 §:n nojalla talletetuista tiedoista vain osa merkitään julkiseen yritys- ja yhteisötietorekisteriin.

Rajanvetoa ei voida tehdä sen perusteella, harjoittaako henkilö elinkeinotoimintaa, koska elinkeinotoiminnan käsitettä ei ole yritys- ja yhteisötietolaisissa nimenomaisesti määritelly. Käytännössä ”elinkeinotoimintaa harjoittavana luonnollisina henkilöinä”, joiden osalta yritys- ja yhteisötunnuksirekisteriin merkittäviä tietoja ei ole rajoitettu, YTJ-järjestelmään rekisteröidään kaupparekisteriin merkityt yksityiset elinkeinonharjoittajat sekä Verohallinnon arvonlisäverovelvollisten rekisteriin merkityt luonnolliset henkilöt.

Verovelkarekisterin piiriin kuuluisivat ehdotuksen mukaan sellaiset yritys- ja yhteisötietojärjestelmään rekisteröidyt luonnolliset henkilöt ja kuolinpesät, jotka on merkitty kaupparekisteriin tai arvonlisäverovelvollisten rekisteriin.

Määrittelyssä olisi lähtökohtana kaupparekisteriin merkintä, johon ei kuitenkaan voida yksistään tukeutua sen vuoksi, että kaupparekisteri-ilmoitusta ei ole velvollinen kaupparekisterilain 3 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaan tekemään maatilatalouden harjoittaja, eikä mainitun lainkohdan ja elinkeinon harjoittamisen oikeudesta annetun lain (122/1919) 5 §:n mukaan se, joka pitämättä liikehuoneistoa, konttoria tai erityistä myyntipaikkaa harjoittaa muuta kuin luvanvaraista elinkeinoa ilman muita apulaisia kuin avio puolisoa tai suoraan etenevää polvea olevat vajaavaltaiset jälkeläiset.

Tämän vuoksi verovelkarekisterin piiriin kuuluisivat myös arvonlisäverovelvollisten rekisteriin merkityt, riippumatta siitä, onko liiketoimintaa harjoittava henkilö arvonlisäverolain mukaan arvonlisäverovelvollinen vai onko hän hakeutunut verovelvolliseksi. Säännöksen piiriin tulisivat siten myös maatalouden harjoittajat.

Koska arvonlisäverotukseen liittyy poikkeuksia myynnin verollisuudesta, ehdotetun säännöksen piiriin eivät kuuluisi kaikki yritys- ja yhteisötietojärjestelmään merkityt luonnolliset henkilöt. Verovelkatietoja ei voisi saada esimerkiksi ei-arvonlisäverollisia terveydenhoitopalveluja ilman erityistä liiketoimipaikkaa ja ulkopuolisia työntekijöitä tarjoavista yksityisistä elinkeinonharjoittajista. Käytännössä olisi kuitenkin varsin poikkeuksellista, että verovelkarekisterin soveltamisalan ulkopuolelle jäisi henkilöitä, joiden verovelkatilanteen selvittämiseen tilaajavastuulakia tai hankintalakia sovellettaessa tulisi tarve. Vaikka tällaisten henkilöiden rajaaminen verovelkarekisterin soveltamisalan ulkopuolelle ei henkilöiden tasapuolisen kohtelun näkökulmasta olekaan täysin ongelmatonta, merkitsisi rajauksesta luopuminen henkilötietojen suojan näkökulmasta merkittävämpää epäkohtaa.

Rekisterin käyttötarkoituksena on pykälän 2 momentin mukaan ensinnäkin veronmaksun tehostaminen, millä viitataan siihen veronmaksuun yleisesti kannustavaan vaikutukseen, joka verovelkojen saattamisella yleiseen tietoon verovelkarekisterissä olisi. Tavoitteena on lisäksi tehostaa ilmoittamisvelvollisuuden täyttämistä, mikä on edellytys yritysten verovelvoitteiden määrittelyyn ylipäätään. Edelleen käyttötarkoituksena olisi elinkeinonharjoittajalle säädettyjen selvitysvelvoitteiden toteuttaminen, millä viitataan erityisesti tilaajavastuulain mukaiseen tilaajan selvitysvelvoitteisiin.

20 b §. *Verovelkarekisterin tietosisältö ja tietojen merkitseminen rekisteriin.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin rekisteriin merkittävistä tiedoista. Verovelkarekisteriin merkitäisiin momentin 1 kohdan mukaisten yksilöintitietojen lisäksi 2 kohdan mukaan verovelkaa koskevana tietoina tieto siitä, onko yrityksellä vähintään 5 000 euroa sellaisia Verohallinnon kantamia veroja tai maksuja, joista ei ole voimassa Verohallinnon tekemää maksujärjestelyä.

Verohallinnon kantamia tuloverotukseen liittyviä veroja ovat valtionvero, kunnallisvero, yhteisön tulovero, kirkollisvero, vakuutetun sairausvakuutusmaksu ja päivärahamaksu, korkotulojen lähdevero, henkilön yleisradiovero ja yhteisön yleisradiovero. Muita Ve-

rohallinnon kantamia veroja ovat arvonlisävero, arpajaisvero, arvonimistä suoritettava vero, kiinteistövero, korkotulon lähdevero, metsänhoitomaksu, pankkivero, perintö- ja lahjavero, tonnivero, työnantajan sosiaaliturvamaksu, vakuutusmaksuvero ja varainsiirtovero.

Verona pidettäisiin myös tuloveron suoritukseksi määrättyjä ennakkoita sekä työnantajan ja muun suorituksen maksajan toimittamia ennakonpidätyksiä. Pykälän 6 momentin mukaisesti pykälässä tarkoitettuna verovelkana pidettäisiin myös veron liittännäis-seuraamuksista samoin kuin laiminlyönnin perusteella verolainsäädännön mukaan määrättyistä tai suoritettavista seuraamuksista johtuvaa Verohallinnon saatavaa.

Pykälässä tarkoitettua verovelkaa voi muodostua myös maataloudessa käytettyjen eräiden energiatuotteiden valmisteveron palautuksesta annetun lain (603/2006) mukaisen valmisteveron palautuksen johdosta, jonka mainitun lain 3 §:n mukaan suorittaa Verohallinto. Verovelka voi aiheutua siitä, että veron palautus on maksettu väärin perustein, minkä vuoksi Verohallinto määrää palautusta vastaavan määrän verovelvollisen maksettavaksi.

Pykälässä tarkoitettua verovelkaa on myös verovastuuseen perustuva verovelka, esimerkiksi, kun avoin yhtiö tai kommandiittiyhtiö määrätään vastuuseen sen tulon perusteella osakkaalle määrätystä verosta.

Lisäksi säännöksessä tarkoitettua verovelkaa voi joissain tapauksissa aiheutua eräiden jo kumottujen verolakien mukaisista Verohallinnon kantamista veroista.

Pykälän 1 momentin 3 kohdan mukaan rekisteriin merkitäisiin lisäksi tieto siitä, onko yritys laiminlyönyt arvonlisäverotusta tai ennakonpidätyksiä ja työnantajan sosiaaliturvamaksua koskevan ilmoituksen antamisen. Rekisteriin merkitseminen ei edellyttäisi laiminlyönnin kestolta tiettyä vähimmäisaikaa. Koska yritystä olisi kuitenkin 2 momentin mukaan ennen rekisteriin merkitsemistä muistutettava asiasta, rekisteröinnin edellytykset täyttyvät vasta 2 momentin mukaisten määräaikojen jälkeen. Ilmoituslaiminlyönnin merkitsemisestä rekisteriin ilmoitettaisiin yrityksille säännönmukaisesti arviomaksuunpanoa koskevan esityksen yhteydessä, joka

toimitetaan postitse. Rekisteriin merkitsemisen edellytyksenä 2 momentin mukainen kahden viikon määräaika luettaisiin 2 momentin mukaisesti postituspäivästä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin rekisterimerkinnän edellytyksenä olevasta maksukehotuksesta. Maksamiselle varattava kahden viikon maksuaika olisi sama kuin verotililain 23 §:n 2 momentissa säädetty maksuaika. Mainitun lainkohdan mukaan kausiveroilmoitukseen perustuva velvoite voidaan lähettää perittäväksi ulosottoin tai ilmoittaa julkaistavaksi aikaisintaan kahden viikon kulluttua siitä, kun verovelvollisen katsotaan verotililain 47 §:n mukaan saaneen tiedon suorittamatta jääneen velvoitteen sisältävästä verotiliotteesta. Mainitun 47 §:n mukaan verotiliote annetaan verovelvolliselle tiedoksi yleisessä tietoverkossa olevan sähköisen asiointipalvelun välityksellä. Verovelvollisen katsotaan saaneen tiliotteen tietoonsa yleistä eräpäivää seuraavana kymmenentenä päivänä. Yleisellä eräpäivällä tarkoitetaan kalenterikuukauden 12. päivää tai, jos se ei ole pankkipäivä, sitä seuraavaa ensimmäistä pankkipäivää. Riippuen kalenterikuukauden pankkipäivistä verovelvollinen saa tiliotteen tietoonsa kalenterikuukauden 22. päivä tai pari päivää sen jälkeen.

Verotilin soveltamisalaan kuuluvia veroja koskevien verovelkojen rekisteriin merkitseminen edellyttäisi lisäksi, että verovelka on siirretty pois verotililtä perintätoimenpiteitä varten.

Edellytyksenä ilmoittamisvelvollisuuden laiminlyönnin ja muuta kuin verotililain soveltamisalaan kuuluvaa veroa koskevan verovelan merkitsemiselle rekisteriin olisi, että yritykselle on lähetetty postitse maksukehoitus vähintään kaksi viikkoa ennen verovelkatiedon merkitsemistä rekisteriin.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin siitä päivästä, jona rekisterimerkinnät tehdään.

Pykälän 4 momenttiin sisältyisi säännös silmällä pitäen tilanteita, joissa postitse lähetettävää muistutusta ei ole voitu toimittaa yrityksen puutteellisten tietojen vuoksi. Yritystä koskevat tiedot voitaisiin tästä huolimatta merkitä verovelkarekisteriin.

Pykälän 5 momentin mukaan verovelkaan rinnastettaisiin säännöksessä tarkoitettut muut Verohallinnon saatavat. Säännöksessä tarkoi-

tettuja laiminlyönnin perusteella määrättyjä tai suoritettavia seuraamuksia ovat siinä mainittujen veron korotuksen ja viivästysseuraamusten lisäksi esimerkiksi arvonalisäverolain mukainen laiminlyöntimaksu, varainsiirtoverotukseen liittyvä viivästyskorotus sekä lain maataloudessa käytettyjen eräiden energiatuotteiden valmisteveron palautuksesta mukainen virhemaksu.

20 c §. *Verovelkarekisteriin merkittyjen tietojen poistaminen.* Pykälässä säädettäisiin verovelkatiedon poistamisesta verovelkarekisteristä. Tieto olisi 1 momentin mukaan poistettava viivytyksettä sen jälkeen, kun tieto suorituksesta, jonka johdosta verovelan määrä on jäänyt alle 5 000 euron, on saapunut Verohallinnolle tai maksujärjestely on tehty.

Merkintä verovelasta olisi mainituilla perusteilla poistettava viivytyksettä, mahdollisuuksien mukaan jo seuraavaan päivään mennessä, jollei tämä poikkeuksellisten, esimerkiksi teknisten, ongelmien vuoksi osoitautu mahdottomaksi. Verovelan määrän alentuessa muusta syystä merkintä olisi samoin poistettava viivytyksettä.

Maksamatta olevaa veroa, jota ei vanhentumisen johdosta voida periä, ei merkittäisi rekisteriin. Vastaavasti rekisterissä oleva vero olisi sen vanhennuttua poistettava rekisteristä. Verosaatava vanhentuu verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetun lain (706/2007) 20 §:n nojalla viiden vuoden kulluttua sitä seuranneen vuoden alusta, jona se on määrätty tai maksuunpantu, ja muussa tapauksessa sitä seuranneen vuoden alusta, jona se on erääntynyt. Valvonta konkurssissa keskeyttää velan vanhentumisen.

Tieto ilmoittamisvelvollisuuden laiminlyönnistä olisi 2 momentin mukaan poistettava rekisteristä, kun ilmoittamisvelvollisuus on täytetty. Tieto laiminlyönnistä olisi kuitenkin poistettava viimeistään kuuden kuukauden kulluttua veron kohdekauden päättymisestä. Jos ilmoittamisvelvollisuuden laiminlyönnin johdosta arvioimalla maksuunpantua veroa ei ole maksettu, tieto siitä johdosta verovelasta tulisi merkittäväksi rekisteriin 20 b §:n nojalla mainittuun ajankohtaan mennessä, jos verovelan määrä ylittää 5 000 euroa, jolloin merkintä ilmoittamisvelvollis-

suuden laiminlyönnin perusteella jäisi tarpeettomaksi.

Yritystä koskevat kaikki tiedot poistuisivat rekisteristä viimeistään kaikkien verovelkojen vanhennuttua.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin rekisteristä poistettujen tietojen säilyttämisaikasta. Rekisteristä poistetut tiedot eivät poistamisen jälkeen ilmenisi rekisteristä. Rekisterin historiatietojen säilyttäminen on kuitenkin tarpeen ajatellen esimerkiksi tilannetta, jossa syntyy tarve selvittää, onko tilaajan Verohallinnon tietopalvelusta saamaksi ilmoittama tieto tarjoajayrityksen verovelkatilanteesta ollut oikea.

20 d §. *Verovelkarekisterin tietojen antaminen verkkopalveluna.* Verovelkarekisterin tietojen antaminen kaikille avoimen tietopalvelun kautta koskisi pykälän 1 momentin mukaan yritys- ja yhteisötietolain 3 §:n 1 momentin 2, 4 ja 5 kohdassa tarkoitettuja yrityksiä. Tiedot luonnollisen henkilön ja kuolinpesän verovelvoista olisivat salassa pidettäviä verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annetun lain 1 ja 4 §:n mukaisesti.

Tietojen luovutus järjestettäisiin yritys- ja yhteisötietojärjestelmän sähköisen asiointipalvelun kautta, josta palvelun käyttäjä saisi yritys- ja yhteisötunnuksella yksilöimäänsä yritystä koskevat tiedot. Tietoja ei olisi saatavissa Verohallinnolta muuta kanavaa käyttäen, jollei muualla erikseen toisin säädetä. Verkkopalvelun ohella tietoja voitaisiin antaa teknisen käyttöyhteyden avulla tai muutoin sähköisesti 20 e §:n 3 momentin mukaisesti tilaajille ja hankintayksiköille. Salassa pidettäviä luonnollisia henkilöitä ja kuolinpesiä koskevia verovelkatietoja voitaisiin antaa myös muussa laissa säädetyn tiedonsaantioikeuden nojalla.

Tietojen haku järjestettäisiin siten, että tietoja voi hakea vain yksittäisinä hakuina. Lisäksi tietojen hakumahdollisuutta rajoitettaisiin siten, että sama hakija voisi vuorokauden aikana hakea tietoja vain rajallisesta määrästä yrityksiä.

Pykälän 2 momenttiin sisältyisi säännöksen selventämiseksi, että 1 momentissa tarkoitettuja tietoja ei voitaisi merkitä luottotietorekisteriin luottotietolain 21 §:n 2 kohdan nojalla. Lainkohdan mukaan yrityksen perus-

tietoina saa luottotietorekisteriin ilman yrityksen suostumusta tallettaa muun ohessa yrityksen taloudellista asemaa yleisesti kuvaavat viranomaisten julkisista rekistereistä tai muista julkisista lähteistä saatavat tiedot. Ilman nimenomaista säännöstä voisi syntyä epäselvyyttä siitä, voitaisiinko verovelkatieto merkitä luottotietorekisteriin viimeksi mainitun lainkohdan nojalla yrityksen perustietona, vaikka sen merkitsemiselle luottotietorekisteriin varsinaisena maksuhäiriötietona ei olisi laillista edellytystä.

Verovelkarekisteriin merkityn verovelkatiedon päätyminen luottotietorekisteriin luottotietolain 21 §:n nojalla tekisi tyhjäksi sen uudistuksen tavoitteen, että maksamalla verovelkansa yritys voisi palauttaa tilanteen ennalleen ja välttää enemmälti verovelkojen julkaisun haitalliset vaikutukset.

20 e §. *Verovelkarekisterin tietojen antaminen tilaajalle ja hankintayksikölle.* Pykälässä säädettäisiin luonnollisia henkilöitä ja kuolinpesiä koskevien verovelkarekisterin tietojen antamisesta tilaajavastuulain ja hankintalain soveltamistilanteissa. Pykälän 1 momentin 1 kohdassa säädettäisiin tietojen antamisesta tilaajalle tilaajavastuulain mukaisen selvittämismahdollisuuden täyttämiseksi.

Pykälän 1 momentin 2 kohdassa säädettäisiin tietojen antamisesta hankintalaissa tarkoitettulle hankintayksikölle mainitun lain 54 §:n 1 momentin 5 kohdan mukaisen, yrityksen verovelkoihin liittyvän poissulkemisperusteen selvittämiseksi. Mainitun säännöksen mukaan verojen tai sosiaaliturvamaksujen laiminlyönti on peruste sulkea ehdokas tai tarjoaja tarjouskilpailun ulkopuolelle.

Tavoitteena on, että pyynnöt tietojen antamisesta esitettäisiin ja tiedot luovutettaisiin sähköisesti. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin 1 momentissa tarkoitettujen luonnollisia henkilöitä ja kuolinpesiä koskevien tietojen antamisesta sähköisen kyselyjärjestelmän avulla yksittäisestä yrityksestä. Sähköinen luovuttaminen edellyttäisi tilaajan tai hankintayksikön luotettavaa tunnistautumista ja tietojen käytön valvontaa. Tunnistautumisen tulisi tapahtua Verohallinnon hyväksymällä luotettavalla tavalla, esimerkiksi Verohallinnossa useisiin käyttötarkoituksiin käytössä olevalla KATSO-tunnistautumismenettelyllä.

Verohallinto valvoisi kyselyjärjestelmän tietojen käyttöä siten kuin valvonnasta on erikseen säädetty. Tietojen käytön valvonta perustuu keskeisesti viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 18 §:n, henkilötietolain 32 §:n sekä tietoturvallisuudesta valtioneuvoston asetuksen (681/2010) 5 §:n säännöksiin. Verohallinto tallettaisi rekisteriinsä tiedon tietojen hakijasta ja siitä, kenen tietoja on kyselyjärjestelmän kautta haettu.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin siitä, että Verohallinto voisi päättää tietojen antamisesta teknisen käyttöyhteyden avulla tai muutoin sähköisesti pykälän 1 momentissa mainittuihin tarkoituksiin. Tietoja voitaisiin antaa sekä 20 d §:ssä säädetyn verkkopalvelun piiriin kuuluvista yrityksistä että 1 momentissa tarkoitetuista luonnollisista henkilöistä ja kuolinpesistä. Teknisen käyttöyhteyden avaaminen tai tietojen antaminen muutoin sähköisesti edellyttäisi Verohallinnon päätöstä tietojen luovuttamisesta ja että tilaaja tai hankintayksikkö antaisi Verohallinnolle selvityksen tietojen asianmukaisesta suojaamisesta.

1.2 Laki tilaajan selvitysvelvollisuudesta ja vastuusta ulkopuolista työvoimaa käytettäessä

5 §. Tilaajan selvitysvelvollisuus. Pykälän 3 momenttia muutettaisiin siten, että tilaaja voisi 1 momentin 3 kohdan mukaisen veron maksamista koskevan todistuksen ja maksusuunnitelmaa koskevan selvityksen sijasta selvittää ehdotettujen verotustietojen julkisuutta ja salassapitoa koskevan lain 20 d ja 20 e §:n mukaisesti sen, onko yrityksellä verovelkarekisterissä merkintää verovelosta tai ilmoittamisvelvollisuuden laiminlyönnistä. Jos yrityksestä ei ole tuollaisia merkintöjä rekisterissä, enemmän selvittelyt eivät olisi tarpeen. Jos rekisteristä ilmenee verovelan olemassaolo tai ilmoittamisvelvollisuuden laiminlyönti, tilaajan olisi selvittämismuutensa täyttäväksi vaatittava verovelkatodistus.

Momentin loppuosaan sisältyvää säännöstä, jonka mukaan tilaaja voi hyväksyä viranomaisen antaman momentissa tarkoitettua selvityksen sijasta muun yleisesti luotettava-

na pidetyn arvioijan tai tietojen ylläpitäjän antaman selvityksen, muutettaisiin siten, että säännös koskisi myös verovelkatietojen selvittämistä nyt ehdotetun menettelyn mukaisesti verovelkarekisteristä. Käytännössä tämä koskisi vain verovelkarekisteristä kaikkien saatavissa olevia tietoja, koska luonnollista henkilöä ja kuolinpesää koskevia tietoja voitaisiin antaa vain tilaajille ja hankintayksiköille.

Tilaajavastuulain 5 §:n 6 momentin mukaan pykälän 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen selvitykset ja todistukset on säilytettävä vähintään kaksi vuotta siitä, kun sopimusta koskeva työ on päättynyt. Se, että vastaavat tiedot on 3 momentin mukaisesti selvitetty Verohallinnolta, voitaisiin todentaa päivämäärätyllä tulosteella yritys- ja yhteisötietojärjestelmästä.

2 Voimaantulo

Verovelkarekisterin käyttöönotto ja yksityisten elinkeinonharjoittajien tietojen luovuttamisen aloittaminen edellyttävät aikaa vieviä tietojärjestelmämuutoksia, minkä vuoksi käyttöönottoaikataulua ei tässä vaiheessa ole mahdollista tarkoin ennakoita. Tämän vuoksi ehdotetaan, että lakien voimaantulosta säädettäisiin myöhemmin valtioneuvoston asetuksella, lukuun ottamatta verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annetun lain 17 §:n muutosta ja uutta 17 a §:ää, jotka ehdotetaan tuleviksi voimaan niin pian kuin laki on hyväksytty ja vahvistettu. Muilta osin ehdotetut lait on tarkoitus saattaa voimaan vuoden 2014 aikana niin pian kuin säännösten mukainen tietopalvelu on mahdollista käynnistää.

On tarkoituksenmukaista, että verovelkarekisteristä ilmenisivät myös yrityksellä olevia vanhoja verovelkoja koskevat tiedot samoin kuin tiedot ilmoitusvelvollisuuden laiminlyönneistä, jotka ovat tapahtuneet ennen lain voimaantuloa. Voimaantulosäännöksen 2 momenttiin sisältyisi tämän mahdollistava säännös.

On myös tarkoituksenmukaista, että nämä tiedot olisivat verovelkarekisterissä heti tietopalvelun käynnistämisestä lähtien. Tämän vuoksi Verohallinto voisi voimaantulosäännöksen mukaan ennen lain voimaantuloa lä-

hettää yrityksille 20 b §:n 3 momentissa tarkoitettuja maksukehotuksia ja ilmoituksia. Verohallinto voisi voimaantulosäännöksen mukaan ryhtyä myös muihin lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin, kuten tehdä tarvittavia rekisterimerkintöjä jo ennen tietopalvelun avaamista lain voimaantulon jälkeen.

3 Suhde perustuslakiin ja sääätämisyjärjestys

Ehdotetuilla lainmuutoksilla luotaisiin tilaajille ja hankintayksiköille oikeus saada tietoja myös yksityisten elinkeinonharjoittajien verovelosta Verohallinnon rekisteristä.

Lakiehdotuksella on välittömät liittymäkohdat perustuslaissa säädettyyn yksityiselämän ja henkilötietojen suojaan. Perustuslain 10 §:n 1 momentin mukaan jokaisen yksityiselämä, kunnia ja kotirauha on turvattu. Henkilötietojen suojasta säädetään lainkohdan mukaan tarkemmin lailla.

Säännöksen lakiviittaus henkilötietojen suojasta edellyttää lainsäätäjän säätävän tästä oikeudesta, mutta se jättää sääntelyn yksityiskohdat lainsäätäjän harkintaan. Tällainen perusoikeussäännös sitoo lainsäätäjän sisällöllistä harkintaa vähemmän kuin sen tapainen sääntelyvarauksen sisältävä säännös, jossa perusoikeuden todetaan olevan olemassa sen mukaan kuin lailla säädetään. Lainsäätäjän liikkuma-alaa rajoittaa kuitenkin se, että henkilötietojen suoja osittain sisältyy samassa 10 §:n 1 momentissa lähtökohtaisesti suojatun yksityiselämän piiriin.

Perusoikeuksiin puuttumisen sallittavuutta on arvioitava perusoikeuksien yleisten rajoitusedellytysten valossa. Perustuslakivaliokunnan ratkaisukäytännössä on erityistä huomiota kiinnitetty lailla säätämisen vaatimukseen, rajoituksen täsmällisyys- ja tarkkarajaisuusvaatimukseen, rajoitusperusteiden hyväksyttävyyteen, suhteellisuusvaatimukseen ja oikeusturvavaatimukseen.

Kuten aiemmin on tuotu esiin, esityksessä on päädytty yksityisyyden suojaan liittyvien näkökohtien johdosta nyt ehdotettuun ratkai-

suun, jonka mukaisesti yksityisten elinkeinonharjoittajien verovelkatiedot eivät muiden yritysten verovelosta poiketen olisi yleisesti saatavilla, vaan heitä koskevia tietoja olisivat oikeutetut saamaan vain tilaajat tilaajavastuulaissa ja hankintayksiköt hankintalaissa säädettyjen velvoitteidensa täyttämiseksi, joilla pyritään turvaamaan tärkeitä yhteiskunnallisia intressejä. Ratkaisu on perusoikeuksien rajoitusperusteiden hyväksyttävyyden ja suhteellisuusvaatimuksen näkökulmasta ongelmaton.

Ehdotuksessa on hallituksen käsityksen mukaan perustuslakivaliokunnan ratkaisukäytännössään edellyttämällä tarkkuudella myös säädetty luovutettavan tiedon sisällöstä ja luovuttamisesta samoin kuin muista tarvittavista seikoista. Lakiehdotus on hallituksen käsityksen mukaan henkilötietojen suojaan koskevan perustuslain 10 §:n 1 momentin henkilötietojen ja yksityiselämän suojan kannalta ongelmaton. Lakiehdotus voidaan hallituksen käsityksen mukaan säätää tavallisessa säätämisyjärjestyksessä. Koska täysin vastavasta sääntelystä ei kuitenkaan ole perustuslakivaliokunnan ratkaisukäytäntöä, hallitus pitää suotavana, että esityksestä pyydetään perustuslakivaliokunnan lausunto.

Voimaantulo

Perustuslain 79 §:n mukaan laista tulee käydä ilmi, milloin se tulee voimaan. Erityisesti syystä laissa voidaan säätää, että sen voimaantuloajankohdasta säädetään asetuksella.

Edellä jaksossa "2. Voimaantulo" selostetuista syistä ehdotetut muutokset saatettaisiin voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettyinä ajankohtana vuoden 2014 aikana, lukuun ottamatta verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annetun lain 17 ja 17 a §:ää.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki**verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annetun lain (1346/1999) 4 §:n 1 momentti ja 17 §:n 1 momentti, sellaisena kuin niistä on 17 §:n 1 momentti laissa 1234/2011, ja

lisätään lakiin 17 a § ja uusi 3 a luku seuraavasti:

4 §

Salassa pidettävät verotustiedot

Verotusasiakirjat, jotka koskevat verovelvollisen taloudellista asemaa, sekä muut sellaiset verotusasiakirjat, joista ilmenee tunnistettavissa olevaa verovelvollista koskevia tietoja, on 5—9, 20 d ja 21 §:ssä säädettyin poikkeuksin pidettävä salassa.

yhteisellä rakennustyömaalla pidettävän tunnisteen antavalle työmaan päätoteuttajalle tiedon tämän yksilöimien työntekijöiden veronumeroista käytettäväksi veronumerosta ja rakennusalan veronumerorekisteristä annetussa laissa (1231/2011) säädettyyn tarkoitukseen;

2) työsuojeluviranomaiselle tiedon tämän yksilöimien henkilöiden veronumerosta työturvallisuuslain noudattamisen valvontaa varten.

Tiedot voidaan antaa myös teknisen käytöhteyden avulla tai muutoin sähköisesti.

17 §

Tietojen antaminen ennakonpidätyksen toimittamista varten

Verohallinto voi salassapitovelvollisuuden estämättä antaa:

1) työnantajalle tai vastaavalle suorituksen maksajalle tämän yksilöimien verovelvollisten ennakonpidätyksen toimittamista varten tarpeelliset tiedot;

2) eläkkeiden ja etuuksien maksajalle tämän yksilöimien verovelvollisten ennakonpidätyksen toimittamista varten tiedon ennakonpidätysprosentista ja muut tarvittavat tiedot.

3 a luku

Yritysten verovelkarekisteri ja siihen tallettujen tietojen antaminen

20 a §

Yritysten verovelkarekisteri

Verohallinto ylläpitää verotuksen toimitamista varten hallussaan olevien tietojen pohjalta rekisteriä yritysten verovelvoista ja ilmoitusvelvollisuuden laiminlyönneistä (*verovelkarekisteri*) siten kuin tässä luvussa säädetään. Yrityksellä tarkoitetaan yritys- ja yhteisötietojärjestelmään rekisteröityä yritys- ja yhteisötietolain (244/2001) 3 §:n 1 momentin 2, 4 ja 5 kohdassa tarkoitettua yritystä ja yhteisöä sekä mainitun momentin 1 kohdassa tarkoitettua luonnollista henkilöä ja kuolinpesää, joka on merkitty kaupparekisteriin tai arvonlisäverovelvollisten rekisteriin.

Verovelkarekisterin käyttötarkoituksena on veronmaksun ja ilmoittamisvelvollisuuden

17 a §

Tietojen antaminen veronumerosta

Verohallinto voi salassapitovelvollisuuden estämättä antaa:

1) rakennusalan työnantajalle tai työturvallisuuslain (738/2002) 52 a §:ssä tarkoitettun

täyttämisen tehostaminen, sekä laissa elinkeinonharjoittajalle säädettyjen selvitysvelvoitteiden toteuttaminen.

20 b §

Verovelkarekisterin tietosisältö ja tietojen merkitseminen rekisteriin

Verovelkarekisteriin merkitään seuraavat tiedot:

1) yksilöintitietoina yrityksen nimi sekä yritys- ja yhteisötunnus;

2) verovelkaa koskevana tietona tieto siitä, onko yrityksellä vähintään 5 000 euroa sellaisia eräänntyneitä ja suorittamatta olevia Verohallinnon kantamia veroja ja maksuja, joista ei ole Verohallinnon tekemää maksujärjestelyä;

3) ilmoittamisvelvollisuuden laiminlyöntiä koskevana tietona tieto siitä, onko yritys laiminlyönyt arvonlisäveroa tai ennakonpidätyksiä ja työnantajan sosiaaliturvamaksuja koskevan ilmoituksen antamisen.

Yritystä koskevat tiedot voidaan merkitä verovelkarekisteriin aikaisintaan kahden viikon kuluttua siitä päivästä, jona yrityksen katsotaan verotililain (604/2009) 47 §:n mukaan saaneen tietoonsa tiliotteen, jossa yritystä on muistutettu laiminlyönnin merkitsemisestä verovelkarekisteriin. Jos laiminlyönti koskee ilmoittamisvelvollisuuden täyttämistä taikka muuta kuin verotililain 1 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettua veroa tai maksua, määräaika on kaksi viikkoa siitä päivästä, jona muistutus on lähetetty postitse. Tietoa verotililain 1 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettua veroa tai maksua koskevasta verovelasta ei myöskään merkitä rekisteriin ennen kuin se on poistettu verotililtä perintätoimenpiteitä varten.

Tieto verovelasta ja ilmoittamisvelvollisuuden laiminlyönnistä merkitään rekisteriin sen kuukauden viimeisenä päivänä, jonka aikana 2 momentissa säädetty rekisteriin merkitsemisen edellytykset ovat täyttyneet.

Yritystä koskevat tiedot voidaan merkitä rekisteriin 2 momentin estämättä, jos siinä tarkoitettua muistutusta ei ole voitu toimittaa postitse yrityksen puutteellisten yhteystietojen vuoksi.

Mitä tässä laissa säädetään verovelasta, koskee vastaavasti Verohallinnon saatavaa, joka johtuu veron korotuksesta, viivästysseuraamuksista tai laiminlyönnin perusteella verolainsäädännön mukaan määrätystä tai suoritettavasta muusta seuraamuksesta taikka verotililaissa tarkoitettua takaisin perittävästä hyvityksestä lukuun ottamatta veronlisäyksestä ja viivekorosta annetun lain (1556/1995) 4 §:n mukaista viivekorkoa.

20 c §

Verovelkarekisteriin merkittyjen tietojen poistaminen

Tieto verovelasta on poistettava verovelkarekisteristä viivytyksettä sen jälkeen, kun verovelka on suorituksen tai maksujärjestelyn vuoksi jäänyt alle 20 b §:n 1 momentin 2 kohdassa säädetyn määrän ja tieto suorituksesta on saapunut Verohallinnolle tai maksujärjestely on tehty. Jos verovelkojen yhteismäärä muusta syystä on jäänyt alle mainitun määrän, tieto verovelasta on samoin poistettava rekisteristä viivytyksettä.

Tieto ilmoittamisvelvollisuuden laiminlyönnistä on poistettava rekisteristä viivytyksettä sen jälkeen, kun ilmoittamisvelvollisuus on täytetty, kuitenkin viimeistään kuuden kuukauden kuluttua sen kohdekauden päättymisestä, jota ilmoittamisvelvollisuuden laiminlyönti koskee.

Tiedot rekisterimerkinnöistä on säilytettävä viisi vuotta sen vuoden päättymisestä, jona verovelkaa tai ilmoittamisvelvollisuuden laiminlyöntiä koskeva tieto on poistettu rekisteristä.

20 d §

Verovelkarekisterin tietojen antaminen verkopalveluna

Jokaisella on oikeus saada verovelkarekisteristä yritys- ja yhteisötunnuksella yksilöimästään muusta yrityksestä kuin 20 a §:n 1 momentissa tarkoitettua luonnollisesta henkilöstä ja kuolinpesästä verovelkarekisteriin talletetut tiedot. Poiketen siitä, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 16 §:ssä säädetään, Verohallinto antaa

tietoja vain verkkopalveluna toteutettavan tietopalvelun kautta, jollei tietojen antamisesta tässä tai muussa laissa erikseen toisin säädetä.

Edellä 1 momentissa tarkoitettuihin tietoihin ei sovelleta, mitä luottotietolain (527/2007) 21 §:ssä säädetään julkisesta rekisteristä saatavan tiedon merkitsemisestä luottotietorekisteriin.

20 e §

Verovelkarekisterin tietojen antaminen tilaajalle ja hankintayksikölle

Verohallinto voi salassapitosäännösten estämättä antaa 20 a §:n 1 momentissa tarkoitettua luonnollisesta henkilöstä ja kuolinpesästä verovelkarekisteriin merkityt tiedot:

1) tilaajan selvitysvelvollisuudesta ja vastuusta ulkopuolista työvoimaa käytettäessä annetussa laissa (1233/2006) tarkoitettulle tilaajalle mainitun lain 5 §:n 1 momentin 3 kohdassa säädetyn selvitysvelvollisuuden täyttämiseksi;

2) julkisista hankinnoista annetussa laissa (348/2007) tarkoitettulle hankintayksikölle mainitussa laissa tarkoitettua tarjoajasta tai ehdokkaasta mainitun lain 54 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettua poissulkemisperusteen selvittämiseksi; tiedot voidaan antaa, vaikka hankintaan ei hankinnan

arvon tai muun syyn johdosta sovelleta edellä mainittua lakia.

Yksittäistä yritystä koskevat tiedot voidaan 1 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa välittää sähköisen kyselyjärjestelmän avulla sellaiselle tilaajalle tai hankintayksikölle, joka voidaan tunnistaa Verohallinnon hyväksymällä luotettavalla tavalla. Verohallinto valvoo kyselyjärjestelmän tietojen käyttöä siten kuin siitä erikseen säädetään.

Verohallinto voi päättää verovelkarekisteriin talletettujen tietojen antamisesta teknisen käyttöyhteyden avulla tai muutoin sähköisesti tilaajalle tai hankintayksikölle 1 momentissa säädettyjä tarkoituksia varten. Tietojen antaminen edellyttää, että tilaaja tai hankintayksikkö antaa Verohallinnolle selvityksen tietojen asianmukaisesta suojaamisesta

Tämä laki tulee voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana. Lain 17 ja 17 a § tulevat kuitenkin voimaan päivänä kuuta 20 .

Tämän lain 3 a luvun säännöksiä sovelletaan myös sellaisiin verovelkoihin, jotka ovat syntyneet ennen lain voimaantuloa, sekä sellaisiin ilmoittamisvelvollisuuden laiminlyönteihin, jotka ovat tapahtuneet ennen lain voimaantuloa. Verohallinto voi ennen lain voimaantuloa antaa 20 b §:n 2 momentissa tarkoitettuja muistutuksia sekä ryhtyä muihin lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

2.

Laki**tilaajan selvitysvelvollisuudesta ja vastuusta ulkopuolista työvoimaa käytettäessä annetun lain 5 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan tilaajan selvitysvelvollisuudesta ja vastuusta ulkopuolista työvoimaa käytettäessä annetun lain (1233/2006) 5 §:n 3 momentti seuraavasti:

5 §

Tilaajan selvitysvelvollisuus

 Tilaaja voi myös itse hankkia 1 momentin 1 ja 2 kohdassa ja 2 momentissa tarkoitettut tiedot. Edellä 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettun veron maksamista koskevan todistuksen ja maksusuunnitelmaa koskevan selvityksen sijasta tilaaja voi selvittää sopimuspuolen verovelkaa koskevat tiedot Verohallinnolta verotustietojen julkisuudesta ja sa-

lassapidosta annetun lain (1346/1999) 20 d tai 20 e §:n mukaisesti. Tilaajalla on oikeus hyväksyä muu kuin viranomaisen antama selvitys 1 tai 2 momentissa tai edellä tässä momentissa tarkoitetuksi selvitykseksi tai todistukseksi, jos sen on antanut yleisesti luotettavana pidetty muu arvioija tai tietojen ylläpitäjä.

 Tämä laki tulee voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana.

Helsingissä 5 päivänä joulukuuta 2013

Pääministeri

JYRKI KATAINEN

Valtiovarainministeri *Jutta Urpilainen*

*Liitteet
Rinnakkaistekstit*

1.

Laki

verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annetun lain (1346/1999) 4 §:n 1 momentti ja 17 §:n 1 momentti, sellaisena kuin niistä on 17 §:n 1 momentti laissa 1234/2011, ja

lisätään lakiin 17 a § ja uusi 3 a luku seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

4 §

4 §

Salassa pidettävät verotustiedot

Salassa pidettävät verotustiedot

Verotusasiakirjat, jotka koskevat verovelvollisen taloudellista asemaa, sekä muut sellaiset verotusasiakirjat, joista ilmenee tunnistettavissa olevaa verovelvollista koskevia tietoja, on 5—9 ja 21 §:ssä säädetyn poikkeuksin pidettävä salassa.

Verotusasiakirjat, jotka koskevat verovelvollisen taloudellista asemaa, sekä muut sellaiset verotusasiakirjat, joista ilmenee tunnistettavissa olevaa verovelvollista koskevia tietoja, on 5—9, 20 d ja 21 §:ssä säädetyn poikkeuksin pidettävä salassa.

17 §

17 §

Tietojen antaminen ennakonpidätyksen toimittamista varten

Tietojen antaminen ennakonpidätyksen toimittamista varten

Verohallinto voi salassapitovelvollisuuden estämättä antaa:

1) työnantajalle tai vastaavalle suorituksen maksajalle tämän yksilöimien verovelvollisten ennakonpidätyksen toimittamista varten tarpeelliset tiedot;

2) eläkkeiden ja etuuksien maksajalle tämän yksilöimien verovelvollisten ennakonpidätyksen toimittamista varten tiedon ennakonpidätysprosentista ja muut tarvittavat tiedot;

3) rakennusalan työnantajalle tai työturvallisuuslain (738/2002) 52 a §:ssä tarkoitetun yhteisellä rakennustyömaalla pidettävän tunnisteen antavalle työmaan päätoteuttajalle tiedon tämän yksilöimien työntekijöiden veronumeroista käytettäväksi veronumerosta ja rakennusalan veronumerorekisteristä anne-

Verohallinto voi salassapitovelvollisuuden estämättä antaa:

1) työnantajalle tai vastaavalle suorituksen maksajalle tämän yksilöimien verovelvollisten ennakonpidätyksen toimittamista varten tarpeelliset tiedot;

2) eläkkeiden ja etuuksien maksajalle tämän yksilöimien verovelvollisten ennakonpidätyksen toimittamista varten tiedon ennakonpidätysprosentista ja muut tarvittavat tiedot.

tussa laissa (1231/2011) säädettyyn tarkoitukseen.

17 a §

Tietojen antaminen veronumerosta

Verohallinto voi salassapitovelvollisuuden estämättä antaa:

1) rakennusalan työnantajalle tai työturvallisuuslain (738/2002) 52 a §:ssä tarkoitettun yhteisellä rakennustyömaalla pidettävän tunnisteiden antavalle työmaan päätoteuttajalle tiedon tämän yksilöimien työntekijöiden veronumeroista käytettäväksi veronumerosta ja rakennusalan veronumerorekisteristä annetussa laissa (1231/2011) säädettyyn tarkoitukseen;

2) työsuojeluviranomaiselle tiedon tämän yksilöimien henkilöiden veronumerosta työturvallisuuslain noudattamisen valvontaa varten.

Tiedot voidaan antaa myös teknisen käytöyhteyden avulla tai muutoin sähköisesti.

3 a luku

Yritysten verovelkarekisteri ja siihen tallettujen tietojen antaminen

20 a §

Yritysten verovelkarekisteri

Verohallinto ylläpitää verotuksen toimittamista varten hallussaan olevien tietojen pohjalta rekisteriä yritysten verovelvoista ja ilmoitusvelvollisuuden laiminlyönneistä (**verovelkarekisteri**) siten kuin tässä luvussa säädetään. Yrityksellä tarkoitetaan yritys- ja yhteisötietojärjestelmään rekisteröityä yritys- ja yhteisötietolain (244/2001) 3 §:n 1 momentin 2, 4 ja 5 kohdassa tarkoitettua yritystä ja yhteisöä sekä mainitun momentin 1 kohdassa tarkoitettua luonnollista henkilöä ja kuolinpesää, joka on merkitty kaupparekisteriin tai arvonlisäverovelvollisten rekisteriin.

Verovelkarekisterin käyttötarkoituksena on veronmaksun ja ilmoittamisvelvollisuuden täyttämisen tehostaminen, sekä laissa elinkeinonharjoittajalle säädettyjen selvitysvel-

voitteiden toteuttaminen.

20 b §

**Verovelkarekisterin tietosisältö ja tietojen
merkitseminen rekisteriin**

Verovelkarekisteriin merkitään seuraavat tiedot:

1) yksilöintitietoina yrityksen nimi sekä yritys- ja yhteisötunnus;

2) verovelkaa koskevana tietona tieto siitä, onko yrityksellä vähintään 5 000 euroa sellaisia erääntyneitä ja suorittamatta olevia Verohallinnon kantamia veroja ja maksuja, joista ei ole Verohallinnon tekemää maksujärjestelyä;

3) ilmoittamisvelvollisuuden laiminlyöntiä koskevana tietona tieto siitä, onko yritys laiminlyönyt arvonnlisäveroa tai ennakonpidätyksiä ja työnantajan sosiaaliturvamaksuja koskevan ilmoituksen antamisen.

Yritystä koskevat tiedot voidaan merkitä verovelkarekisteriin aikaisintaan kahden viikon kuluttua siitä päivästä, jona yrityksen katsotaan verotililain (604/2009) 47 §:n mukaan saaneen tietoonsa tiliotteen, jossa yritystä on muistutettu laiminlyönnin merkitsemisestä verovelkarekisteriin. Jos laiminlyönti koskee ilmoittamisvelvollisuuden täyttämistä taikka muuta kuin verotililain 1 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettua veroa tai maksua, määräaika on kaksi viikkoa siitä päivästä, jona muistutus on lähetetty postitse. Tietoa verotililain 1 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettua veroa tai maksua koskevasta verovelasta ei myöskään merkitä rekisteriin ennen kuin se on poistettu verotililtä perintätoimenpiteitä varten.

Tieto verovelasta ja ilmoittamisvelvollisuuden laiminlyönnistä merkitään rekisteriin sen kuukauden viimeisenä päivänä, jonka aikana 2 momentissa säädetyt rekisteriin merkitsemisen edellytykset ovat täyttyneet.

Yritystä koskevat tiedot voidaan merkitä rekisteriin 2 momentin estämättä, jos siinä tarkoitettua muistutusta ei ole voitu toimittaa postitse yrityksen puutteellisten yhteystietojen vuoksi.

Mitä tässä laissa säädetään verovelasta, koskee vastaavasti Verohallinnon saatavaa, joka johtuu veron korotuksesta, viivästysseu-

raamuksista tai laiminlyönnin perusteella verolainsäädännön mukaan määrätystä tai suoritettavasta muusta seuraamuksesta taikka verotililaissa tarkoitettua takaisin perittävästä hyvityksestä lukuun ottamatta veronlisäyksestä ja viivekorosta annetun lain (1556/1995) 4 §:n mukaista viivekorkoa.

20 c §

Verovelkarekisteriin merkittyjen tietojen poistaminen

Tieto verovelasta on poistettava verovelkarekisteristä viivytyksettä sen jälkeen, kun verovelka on suorituksen tai maksujärjestelyn vuoksi jäänyt alle 20 b §:n 1 momentin 2 kohdassa säädetyn määrän ja tieto suorituksesta on saapunut Verohallinnolle tai maksujärjestely on tehty. Jos verovelkojen yhteismäärä muusta syystä on jäänyt alle mainitun määrän, tieto verovelasta on samoin poistettava rekisteristä viivytyksettä.

Tieto ilmoittamisvelvollisuuden laiminlyönnistä on poistettava rekisteristä viivytyksettä sen jälkeen, kun ilmoittamisvelvollisuus on täytetty, kuitenkin viimeistään kuuden kuukauden kuluttua sen kohdekauden päättymisestä, jota ilmoittamisvelvollisuuden laiminlyönti koskee.

Tiedot rekisterimerkinnöistä on säilytettävä viisi vuotta sen vuoden päättymisestä, jona verovelkaa tai ilmoittamisvelvollisuuden laiminlyöntiä koskeva tieto on poistettu rekisteristä.

20 d §

Verovelkarekisterin tietojen antaminen verkkopalveluna

Jokaisella on oikeus saada verovelkarekisteristä yritys- ja yhteisötunnuksella yksilöimästään muusta yrityksestä kuin 20 a §:n 1 momentissa tarkoitettua luonnollisesta henkilöstä ja kuolinpesästä verovelkarekisteriin talletetut tiedot. Poiketen siitä, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 16 §:ssä säädetään, Verohallinto antaa tietoja vain verkkopalveluna toteutettavan tietopalvelun kautta, jollei tietojen antamisesta tässä tai muussa laissa erikseen toi-

sin säädetä.

Edellä 1 momentissa tarkoitettuihin tietoihin ei sovelleta, mitä luottotietolain 21 §:ssä säädetään julkisesta rekisteristä saatavan tiedon merkitsemisestä luottotietorekisteriin.

20 e §

Verovelkarekisterin tietojen antaminen tilaajalle ja hankintayksikölle

Verohallinto voi salassapitosäännösten estämättä antaa 20 a §:n 1 momentissa tarkoitettua luonnollisesta henkilöstä ja kuolinpesästä verovelkarekisteriin merkityt tiedot:

1) tilaajan selvitysvelvollisuudesta ja vastuusta ulkopuolista työvoimaa käytettäessä annetussa laissa (1233/2006) tarkoitettulle tilaajalle mainitun lain 5 §:n 1 momentin 3 kohdassa säädetyn selvitysvelvollisuuden täyttämiseksi;

2) julkisista hankinnoista annetussa laissa (348/2007) tarkoitettulle hankintayksikölle mainitussa laissa tarkoitettua tarjoajasta tai ehdokkaasta mainitun lain 54 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitetun poissulkemisperusteen selvittämiseksi; tiedot voidaan antaa, vaikka hankintaan ei hankinnan arvon tai muun syyn johdosta sovelleta edellä mainittua lakia.

Yksittäistä yritystä koskevat tiedot voidaan 1 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa välittää sähköisen kyselyjärjestelmän avulla sellaiselle tilaajalle tai hankintayksikölle, joka voidaan tunnistaa Verohallinnon hyväksymällä luotettavalla tavalla. Verohallinto valvoo kyselyjärjestelmän tietojen käyttöä siten kuin siitä erikseen säädetään.

Verohallinto voi päättää verovelkarekisteriin talletettujen tietojen antamisesta teknisen käyttöyhteyden avulla tai muutoin sähköisesti tilaajalle tai hankintayksikölle 1 momentissa säädettyjä tarkoituksia varten. Tietojen antaminen edellyttää, että tilaaja tai hankintayksikkö antaa Verohallinnolle selvityksen tietojen asianmukaisesta suojaamisesta

Tämä laki tulee voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana. Lain 17 ja 17 a § tulevat kuitenkin voimaan päivänä kuuta 20 .

Tämän lain 3 a luvun säännöksiä sovelle-

taan myös sellaisiin verovelkoihin, jotka ovat syntyneet ennen lain voimaantuloa, sekä sellaisiin ilmoittamisvelvollisuuden laiminlyönteihin, jotka ovat tapahtuneet ennen lain voimaantuloa. Verohallinto voi ennen lain voimaantuloa antaa 20 b §:n 2 momentissa tarkoitettuja muistutuksia sekä ryhtyä muihin lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

2.

Laki

tilaajan selvitysvelvollisuudesta ja vastuusta ulkopuolista työvoimaa käytettäessä annetun lain 5 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan tilaajan selvitysvelvollisuudesta ja vastuusta ulkopuolista työvoimaa käytettäessä annetun lain (1233/2006) 5 §:n 3 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

5 §

5 §

Tilaajan selvitysvelvollisuus

Tilaajan selvitysvelvollisuus

Tilaaja voi myös itse hankkia 1 momentin 1 ja 2 kohdassa ja 2 momentissa tarkoitettut tiedot. Tilaajalla on oikeus hyväksyä muu kuin viranomaisen antama selvitys 1 tai 2 momentissa tarkoitetuksi selvitykseksi tai todistukseksi, jos sen on antanut yleisesti luotettavana pidetty muu arvioija tai tietojen ylläpitäjä.

Tilaaja voi myös itse hankkia 1 momentin 1 ja 2 kohdassa ja 2 momentissa tarkoitettut tiedot. Edellä 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettujen veron maksamista koskevan todistuksen ja maksusuunnitelmaa koskevan selvityksen sijasta tilaaja voi selvittää sopimuspuolen verovelkaa koskevat tiedot Verohallinnolta verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annetun lain (1346/1999) 20 d tai 20 e §:n mukaisesti. Tilaajalla on oikeus hyväksyä muu kuin viranomaisen antama selvitys 1 tai 2 momentissa tai edellä tässä momentissa tarkoitetuksi selvitykseksi tai todistukseksi, jos sen on antanut yleisesti luotettavana pidetty muu arvioija tai tietojen ylläpitäjä.

Tämä laki tulee voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana.